

Sveto Telo.

Rádostno ziblje se morje zeleno,
žametno morje pšenice,
biseri morje krasijo nešteti,
biseri — mak in modrice.

Maku je lice v žarečem škrlatu
z vročim plamenom gorelo,
tihu pa v haljici modro-ponižni
stalo modric je krdelo.

Mak razigrano pa vriskalo tako je:
»Juhihi, kdo se bo z mano?
Mene za kralja vsa njiva priznava,
meni poklanja se vdano!«

Prišla nevihta je: venci nad vrati
hišo so bránili strele.
Mak pa je stokal in vènel na polju,
vihre škrlat so mu vzele.

Toda modrice neslišno in bajno
so med seboj govorile.
Kaj so pač neki takrat šepetale?
Zdi se mi, da so — molile ...

Prišla dekletca so, čvrsta in zala,
v morje zabredla pšenično,
pa so modric si dehtečih nabrala,
v vence povila jih lično.

Venci so jélove mlaje krasili,
koder procesija šla je,
blagoslov Sveto Telo je rosilo,
blagoslov tudi na mlaje.

V. V.-rt-v.-c.

Domovina.

(Povest. — Spisal Cvetinimirski.)

V.

godilo se je, na kar je le malokdo mislil: rudarji so še zmerom stavkali in se niso hoteli podati, četudi je že marsikdo izmed njih stradal. Pa tudi lastnik rudokopa se ni omečil, niti za spoznanje ne. Čakal je potrpežljivo tistega usodepolnega trenutka za uboge trpine, ko jih bo prisilil glad, da se bodo vsi, od prvega do zadnjega, sramotno ponižali in postali voljni, da nadaljujejo za krivično pritrngano, znižano plačo že precéj časa prekinjeno delo. Tako je mineval dan za dnevom, teden za tednom . . .

Vse mestne ulice so bile preplavljene z brezposelnimi delavci. Ta temna reka nesrečnih ljudi je tekla mirno in počasi po svoji globoki strugi naprej . . . Tuintam je obležal kdo za cesto in čakal vdano zadnje ure, ker je bil že preslab in ni mogel nikamor več naprej . . .

Pretekal je teden za tednom, pa še vedno ni bilo konca stavke, kakor listja in trave je bilo po vseh cestah slabooblečenih, močno raztrganih, razcapanih ljudi. Bledi in upali so bili vsi v lica in so klanjali glave globoko na prsa. Lačni in sestradani so lazili semintja: bolezen in smrt sta zrlí iz njihovih globokoudrtih oči . . .

Slabo se je godilo Brekanovim. Pošel je docela že ves denar, ki ga je bil zaslužil oče nekda in ga je shranil za največje potrebe. Nekaj dni že so prav malo jedli, ker so se bali, da bi ne potrošili preveč denarja za hrano.

Nekega popoldne je oče sam potarnal:

»Kaj bo, če bo šlo tako naprej? Še nekaj soldov je ostalo, vse drugo je pa šlo kakor po vodi. Saj ne bomo mogli plačati stanovanja, na cesto nas poženó, vse skupaj, v bedi in revščini, v kateri živimo . . .«

Materi se je zalesketalo v očeh.

»Ah, da smo morali v tistih lepih časih iz domovine v to kruto tujino! Da smo morali zdoma, kjer je bilo tako prijetno toplo — k tujim, brezsrčnim ljudem! Po pravici nas tepe sedaj Bož . . .«

Oče je skomizgnil z ramení.

»Zgđdilo se je, na kar nisem nikdar mislil: da se bom enkrat — sestradan in izmučen v tujini — z ljubeznijo in hrepenenjem v srcu spominjal domače grude; na to nisem nikdar mislil — in vendar — zgđdilo se je!«

Mati je upognila nekoliko vrat.

»Sedaj je, kar je! Ne pomaga nobena tožba več. — Kakor v pasti smo, kakor v zanjki . . . Treba je le, da se vdamo v božjo voljo in čakamo ponižno boljših časov . . .«

»Človek pride šele takrat do spoznanja, ko stoji na robu prepada,« reče oče klaverno. »Sedaj vem, kaj nam je bila domovina: ljubeča mati je bila — mi otroci pa smo bežali z zaničljivim posmehom od nje.«

Rekel je oče in se je okrenil in šel . . .

Žalostno je bilo dosihmal življenje; še veliko bolj žalostno je pa postalo odsihmal.

Mati je pazila na vsak vinar: štedila in varčevala je, kolikor je bilo mogoče, — toda zastonj. Prišel je dan, ko ni bilo v shrambi niti skorjice kruha več, ko ni bilo v denarnici tudi vinarja ne.

»Sedaj smo pa pri kraju!« je povedala mati očetu. »Živila so pošla, nič več ni denarja. Zadnje solde sem dala snoči za ajdovo moko . . .«

Očetu je planila vsa kri v lica.

»Torej tako daleč smo prišli. Bog se nas usmili! Kaj bo pa sedaj?«

»Ne vem,« je vzdihnila mati in si otrla s predpasnikom solzo z oči.

Oče je sedel na stol kraj mize in je skrnil obraz v dlani. Žalost tako velika, tako nedopovedljiva, je segla v njegovo srce, da bi bil zakričal od groze in okamenel.

Mati se je ozrla vanj in še bolj hudo ji je postalo pri srcu.

»Govorili smo nekoč, da bomo šli prav kmalu domov — takole čez kakšni dve leti približno,« se je domislila mati. »Sedaj pa še ni gotovo, če bomo sploh katerikrat mogli . . . Saj bomo še morda od gladu pomrli tu, kdovedi . . .«

Oče je pogledal izza prstov v njena sesušena, nagubana lica.

»Govorili smo, govorili!« je pokimal z glavo. »Sedaj pa kar naenkrat taka neprilika! Kdo bi si bil mislil! . . . Komaj da sem ozdravel, — že zopet druga nesreča, kakor da mi je tako usojeno . . .«

Dvignil se je s stola, planil je k odprtemu oknu, se naslonil na polico, in ni ničesar več izpregovoril: Prevelika je bila bridkost v njegovem srcu. Mati pa je odhitela v čumnato in je tiho jokala . . .

Nič več ni bilo v shrambi jedil — denarnica je bila prazna. Glad se je jel oglašati vedno bolj in bolj.

»Kako sem lačna!« je prosila Silva; nič več ji ni bilo mar pisane punčke iz cunj.

Manči je govoril:

»Kruha! Kruha! . . . Tako sem že zanič, ker nič ne jem. Nobenega veselja nimam več do žagice in do svederčka. Kako naj rezljam s praznim želodcem?«

In Rozalka je tiščala glavo v predpasniku:

»Samo skorjico kruha, samo požirek kave bi rada, da bi ne bila več tako hudo lačna!«

Materi je bilo ob takih prilikah, kakor da ji para kdo z brušenim mečem prav počasi srce, kakor da jo davi kdo s koščenimi rokami za vrat, za grlo . . .

»Saj bi dala, ko bi imela — čisto vse bi dala!« je odgovarjala in si brisala solze z lic.

Prišlo pa je še hujše. Potekel je mesec — od nikoder niti krone, da bi plačali stanovanje. Od nikoder pomoči, kakor da se je zaklel ves svet proti siromašni družini.

Par dni je še počakal hišni posestnik; dalje pa ni maral.

Ves poten in rdeč v zabuhla lica je pridrvil nekoč po stopnicah navzgor in je planil razjarjen v sobo.

»Kdaj pa mislite plačati, ljudje krščanski, kdaj?« In pričel se je kregati s hripavim, zadirljivim glasom. »Celo večnost vas ne bom čakal — razumeli? Ali naglo plačajte, ali pa se poberite na cesto! Beračev ne maram — berači so doma na cestah. Do jutri bom še počakal, ker sem usmiljen človek. Če mi pa jutri ne plačate, vas poženem na cesto.«

Okrenil se je gospodar in odšel je brez pozdrava, kakor je bil prišel . . .

Oče je tekel takoj na Poldetov dom in ga je prosil za posojilo. Toda Polde sam je bil ravnotako v stiski. Samo par kronic mu je posodil. »Če bi imel več, bi več dal,« je rekel in si obrisal potno čelo.

Drugi dan je prišel hišni posestnik, kakor je bil obljubil.

»Plačate ali ne plačate?« je vprašal osorno kakor birič. Sedel je komodno na klop in položil svoje kratke, obilne roke na kolena.

Oče se mu vljudno pokloni.

»Nekaj imam . . ., pa ne vem, če bo zadosti. Zato vas prosim, imejte vendar usmiljenje z nami. Sedaj je ravno stavka — sem brez službe in ničesar ne zaslužim . . . Bom pa drugič več dal, ko bom imel zopet službo.«

Hišni posestnik pa se zlobno namuzne.

»Kaj, tako se govori z menoj, gospodom?! Kdo vas je pa zopet tega navadil? . . . Saj pravim: kmet ostane kmet, pa ga deni, kamor hočeš . . . In nekaj o stavki ste govorili. Kaj pa to meni mar? Sicer je pa naravnost nesramno, da so začeli rudarji stavkati. Delali bi rajši, delali in ne pohajkovali po mestu. Lepo bi se zahvalili Bogu, da pridete sploh do dela, da ne pomrete od glada. Sam napuh vas je. Še sami ne veste, kako poceni živite, kako dobro se vam godi.«

Oče je potegnil iz žepa denarnico in mu je dal izposojene krone.

»Samo toliko imam sedaj — drugo plačam prihodnjič!« reče proseče in povese glavo.

Gospodar je denar sprejel in ga spravil urno v žep. Nato pa je nabral obraz v silno resne gube.

»Ne maram tega!« je zaklical zvonko. »Premalo je. — Kdo pa naj vedno čaka na tiste uboge soldke, ki jih zasluži lahko vsak otrok! Nobe-nega pardona več! . . .«

Tedaj je pristopila s sklenjenimi rokami mati k trdosrčnemu možu.

»Bodite usmiljeni! Saj bomo vse plačali . . . Ne moremo si pomagati, ko je sedaj stavka . . .«

Hišni posestnik pa se zakrohota.

»Le nikar takih besedi, mamica! Saj se dobro poznamo. Ne maram tistega smešnega prosjačenja . . . Pri meni se govori: ali dà ali ne — in amen potem!«

Oče pa dé:

»Dosedaj smo vam redno plačevali — ali ni res? Poslej vam bomo pa tudi . . . Ampak ravno zdaj smo v denarni stiski . . . Tudi stradati moramo . . . Torej, če bi mogli potrpeti kak mesec, ko bom imel zopet službo . . .«

»Pregovarjate me, toda pregovorili me ne boste!« je pomežiknil posestnik in je vstal. »Dobim lahko takoj nekaj ljudi, ki bodo stanovali tukaj; pa tudi pošteno plačali, kakor se spodobi. In še danes jih bom dobil. Glejte, da izpraznete sobo do večera!«

Mati je glasno zajokala.

»Prosim vas, samo tega nikar! Ne podite nas na cesto! Imejte potrpljenje z revčki, vsaj nekoliko časa ga še imejte.«

Hišni posestnik se je razsrdil.

»Tako govori vsak, ne samo vi, mamica . . . Same sitnosti ima človek z berači . . . Pri meni velja le tisti, ki plača: denar je sveta vladar!«

Okrenil se je posestnik proti durim.

»Nikar še iti!« je planil oče za njim in mu je poljubil roko. »Saj boste dobili čisto vse — do zadnjega vinarja vse . . .«

Hišni posestnik je pomislil.

»To so samo besede in nič drugega kakor besede. — Pa naj bo! Preselite se s svojo ropotijo še do večera gor v podstrešno izbo; zadosti lepa in zadosti velika je za berače. Vidite, kdor ne plača, se pokori.«

Pritisnil je za kljuko.

»Lahko bi vas pognal na cesto, ker mi niste plačali vsega,« je še govoril in se držal zelo modro. »Toda jaz sem usmiljen človek in vas pustim za tako beraško plačo v podstrešju . . .«

Po teh besedah je odprl duri in je odšel visokozravnan po stopnicah navzdol . . .

»Sedaj pa imamo, kar smo iskali,« je rekla mati, ko so zamrli zunaj na stopnicah koraki.

»Kaj hočemo!« se je tolažil oče. »Da nas le na cesto ni zapodil, pa je dobro. Že tako smo bili doslej visoko, v četrtem nadstropju; odslej bomo pa še više, kakor se kaže.«

Mati je nagubančila čelo.

»Čim više, tem slabše. Za korak bliže prepada smo že. Še nekoliko, pa bomo pri kraju s svojo lahkomiselnostjo. O, zakaj smo se odpeljali nekoč zdoma preko morja . . .«

»Resnica oči kolje!« je dejal oče klaverno in je bridko zavzdihnil . . .

Še preden se je zmračilo, je bila Brekanova družina že izpraznila sobo. Napotila se je s svojo robo v podstrešno izbico. Zelo nerodne, vegaste in črvice stopnice so vodile gor, tako da je moral biti človek vesel, če je prišel na vrh tak, kakršen se je bil odpravil spodaj. Izba je bila majhna, nizka in močno zaduhla. Kakor v kakšni mrtvašnici je bilo v njej — po gnilobi in trohnobi je dišalo vse naokoli. Dvoje ozkih, zaka-

jenih in s pajčevino na debelo prepreženih oken je strmelo krmežljivo in leno vunkaj na morje začrnelih streh in zakajenih nizkih in visokih dimnikov...

V bedi in revščini je odslej potekalo Brekanovim življenje. Stradati so morali. Mati je pričela plesti nogavice. Te je potem prodajala, da je dobila kak vinar. Tudi Rozalka je že pletla in je pomagala materi. Ker je stavka še zmerom trajala, si je skušal dobiti oče na kak drug način delo. Zdaj je stopil par dni k temu, zdaj zopet k onemu imenitniku iz mesta, da mu je pal kak sold v žep... Ali to se je redko zgodilo. Čakalo je toliko ljudi na kruh... Velikokrat se je vrnil oče prazen domov in vzdihoval pred materjo in otroki...

Pa niso bili Brekanovi sami gor v podstrešju. Poleg njihovega stanovanja je životarilo v prostorni čumnati nekaj starikavih, koščenih žensk s splahnelimi lici in vdrtimi, vodenimi očmi. Vse polno opravkov so imele te ženske: hodile so semintja po nagnitih, škripajočih deskah in brunih; ropotale so z razno šaro in so se pogovarjale tiho in skrivnostno med seboj. Tuintam se je zadela ta ali ona s komolcem ob duri Brekanove izbe, da se je potreslo vse naokrog, in je oddrsela v luknjastih copatah počasi naprej... Kaj pravzaprav so počenjale te ženske, tega nihče Brekanovih ni vedel. Ali je delala katera izmed njih v kakšni tovarni, ali je bila sicer drugače zaposlena, kdovedi. Najbolj živahna izmed vseh je bila stara Klotilda. Šepala je; napolslepa je tipala z rokama naokrog in je pela pri tem z jokajočim, vzdihujočim glasom. Kadarkoli jo je slišal Manči tako peti in je videl njena izžeta, nagubana lica, ga je stresel mrz do kosti in zbežal je kakor pred ostudno lobanjo, ki se ječé odurno reži...

Na drugi strani — Brekanovim ravno nasproti — je stanoval krojač Volbenk Krejči. Majhen, priletan možiček z ostro kozjo brado in globokim, bistrim pogledom. Oženjen je bil z debelo žensko Kunigundo, ki se je venomer smehljala s čudnim, a lepim smehljajem. Volbenk Krejči sam je bil rodom Hrvat in je bil jetičen. Popival je časih po cele dneve in se je vračal mnogokrat zvečer po strmih, veĝastih stopnicah navzgor ves jokav in skesán. Zdajpazdaj je med potjo tudi kaj prevrnil in je praskal s smrdljivimi žveplenimi vžigalicami po zidu, da bi napravil luč. Tedaj je stala njegova žena Kunigunda gotovo že pred durmi in ga je pričakovala s solzami v očeh, ker je imela tako zanikarnega mcža...

Večkrat je prišel krojač Volbenk Krejči tudi v Brekanovo zaduhlo izbo. Zakaj samo par korakov je bilo od njegovih do njihovih duri. Roke je tiščal Volbenk Krejči vedno v žepu, v ustih je imel pa portoriko in je kadil. Malomarno je bil oblečen: črna kravata in visoki, ozki ovratnik sta bila že močno zdelana, suknja s škrici je bila na konceh raztrgana, na hrbtu pa zelo posvaljkana in svetla, skoro prozorna. Hodil je pa Volbenk k Brekanovim in bili so ga veseli, najbolj vesel seveda Manči.

»No, kako kaj?« je izpraševal mater ali pa očeta in je pri tem pihal dim iz ust, da je legalo kakor londonska megla od stene do stene v že takó zadosti zakajeni izbi.

Govoril je Volbenk Krejči počasi in s poudarkom, pogled témán in oster, v dno duše zroč. In vse, kar je Volbenk Krejči govoril, je bila čista resnica. Manči ga je zmerom verno poslušal.

Dolgo so se navadno pogovarjali. Če je bil pa Krejči predolgo pri svojih sosedah, se je prizibala Kunigunda prav kmalu do duri, odprla jih varno in je pokukala s svojim smehljajočim obrazom v izbo.

»Hm, saj je tu... Kaj pa imate tako važnega?«

Stopila je v izbo, tiho, neslišno, roke ob boku, trepalnice napolzatisnjene.

»Volbenk! Šivat se spravi!... Kaj boš pohajkoval okoli?«

In Volbenk Krejči je vstajal. Obadva sta odšla iz izbe. Po nagnitih, trhljih tramovih je bilo čuti le še rahle, komaj slišne korake. Naposled so tudi ti rahli koraki zamrli...

Ker je imel Manči Volbenka zelo rad, je stopil nekoč k njemu v sobo. Ni se pa malo začudil, ko je zagledal na mizi živopisano papigo, ki se je izprehajala semtertja, se czrla nenadoma na majhnega fantka in ga grgraje pozdravila:

»Dober dan! Dober dan!... Kako kaj? Kako kaj?«

Manči je obstal in je gledal strméč lepega, čudnega ptiča.

»O! O!« se je zakrohotala papiga, se okrenila in stopala ponosno po mizi.

»Kajne, kaj takega pa še nisi videl, fant!« je rekel Volbenk Krejči Mančetu in se je dvignil s stola, kjer je bil sedel in nekaj šival.

Manči je zmajal z glavo.

»Pa da zna govoriti, ti presneti spak ti!« se je začudil Manči in je še zmerom ogledoval papigo kakor kakšno posebno čudo božje.

Volbenk Krejči se je pa vzravnal in si prekrizal roke na hrbtu.

»Zna govoriti, zna... Samo nekaj besedi namreč... Toda težko sem jo naučil, težko... Še sedaj jeclja kakor majhen otrok...«

»Kako lepa je!« jo je pohvalil Manči. »Kar lesketa se, kakor bi imela perje od zlata in od srebra...«

Kunigunda, ki je luščila v kotu fižol in je metala prazne stroke v širok pehar, se je nasmehljala.

»Se ti dopade, kaj?« je vprašala Mančeta in dvignila glavo.

Manči je pokimal.

»Močno se mi dopade,« je odgovoril in se okrenil.

Volbenk Krejči si je prižgal dišečo portoriko in je zagnal napoldogorelo žveplenko daleč od sebe, pod klop za mizo.

»Počakaj malo, fant!« je zaklical za Mančetom, ki je pritiskal že na kljuko, da bi šel.

Manči je okrenil glavo.

»Kunigunda, daj no, odreži fantku kos kruha, preden gre...« je namignil Krejči svoji ženi in je sedel zopet na stol, da bi šival.

Kunigunda je planila naglo pokonci, šla je k omari, odprla jo je sunkoma in je vzela iz nje velik hleb korúznega kruha ter ga položila na

mizo, Nato pa je potegnila iz miznega predala dolg svetel nož in je odrezala od hlebca precejšen kos.

»Ná, pa jej, da ne boš lačen,« je podala Mančetu kruh; obrnila se je in odšla na svoje mesto...

Manči se je vljudno zahvalil, odprl duri in švignil domov...

Nikdar pa ni izgubil Manči veselja do rezljanja. Stisnjen za mizo, glavo globoko sklonjeno, skoraj na kolenih, je čepel venomer s svedrom in žagico na trhleni, napolzbiti klopi in je rezljal raznolike lepe reči. Te je spravljajl potem v staro skrinjo. Veliko izrezljanih igrač je dal tudi Silvi. Imela je zaraditega Mančeta zelo rada. Nanovo je naredil Manči lep lesen kelih. Tega je podaril Rozalki.

Če so bili pa dnevi grdi in deževni, je Manči še posebno rezljal in delal. Časih je šel tudi še dol v delavnico k Mihi, da je dobil kaj lesenih koščkov, ki jih je potreboval, če je hotel narediti kaj novega... Tudi je kazal Mihi svoje nanovo narejene reči: kelih, križ, kip Matere božje z Jezusom v naročju, lično barkico z jamboro in jadrom, dolgouhega zajca itd.

Miha in Ludvik, obadva, sta se čudila, ko sta ogledovala spretno izrezljane umotvore mladega umetnika Mančeta.

»Če ta fant ne bo kipar, pa ne bo nihče!« je rekel včasih Miha Ludviku in si obrisal mokre brke.

»Lahko postane kipar — zakaj ne?« se je zasmejal Ludvik. »Talent ima; škoda bi bilo, če bi ga ne uporabil...«

Manče je bil vesel, če ga je pohvalil Miha; zakaj zelo veliko je dal na njegovo besedo. Skoro toliko kakor na Volbenkovo...

In zmerombolj priden je bil Manči. Zmerombolj je rezljal doma, gori v mrzli podstrešni izbi. Naj je sedel že kjerkoli, naj je bil tudi lačen — sveder je tiščal v desnici, žago v levici, in je vrtal in žagal, pri tem pa žvižgal kakor vesel rokodelec...

Slabo so živeli Brekanovi, ker še vedno ni bilo konca stavke. Komaj toliko sta zaslužili mati in Rozalka, da je bilo za črn kruh. Oče je dobil pa le redko kak sold, čeprav je hodil cel dan po mestu in je iskal dela...

Pripetilo se je pa, da je prišel nekoč o mraku Klanškov Polde s svojo soprogo Berto in s sinčkom Konradom v podstrešje k Brekanovim. Po vegastih stopnicah navzgor se je bil Konradek zvrnil na tla in se udaril na nos tako zelo, da mu je pričela teči kri...

»Da si vendar enkrat prišla!« je rekla mati Berti in ji je podala roko. »Glej, pa Konradka imaš tudi s seboj... to je prav...«

Polde je omahnil na klop. Curkoma mu je tekel znoj s čela, ves razgret je bil v lica.

»Strma je sedaj pot k vam, o Matija, strma kakor pot v nebesa!« je začel in je gledal na očeta.

»Kar je, je!« je zavzdihnil oče. »Da le na cesti nismo, kakor jih je toliko...«

Polde je pokimal.

Poglejte lilije na polju ...

»Tudi res, Matija . . . Kaj misliš, koliko časa bo še trpela ta stavka? Koliko časa bomo morali še stradati?«

»Kdove,« je dejal oče in je kihnil v velik, pisan robec . . .

Tudi Berta je sedla in Konradek, mali, bistrooki, je sedel kraj nje.

»Čakajte, vam pripravim kave!« je rekla mati proti koncu, ko so se bili že dolgo pogovarjali in je Polde vstal s klopi in se pokrnil, da bi šli. Berta je zamahnila z roko.

»Ni treba, Meta, nikar ne. Saj vem, kako hudi časi so nastopili sedaj za vas in za nas . . . O, da smo morali v tistih lepih časih zdoma v kruto tužino!« je zavzdihnila še povrhu in je žalostno pogledala.

Polde je ravnotako zavzdihnil:

»O, da nismo ostali takrat doma, lepó na gorkem! Kako zadovoljno bi lahko živeli! Sedaj pa — kdaj se mi bo izpolnila želja, da bom videl zopet enkrat, po dolgem času, ljubljeno domovino?«

»Moje misli govoriš, Polde!« mu je pritrdil oče.

»In moje tudi!« je rekla mati. »Samó jaz imam trdno vero, da nam bo zasijalo solnce sreče prej, kakor si mislite . . .«

Medtem je prinesel Manči iz skrinje svojega »volka«, nategnil vrvico, in »volk« je planil hrumeč in brnéč v velikih krogih po izbi. Vsi so utihnili in so gledali in so se smejali.

»Kako skače!« se je začudil mali Konradek. Manči je prijel Konradka za roko.

»Ti je všeč?«

»Je.«

Ko je »volk« omagal in se zgrudil klaverno na tla, ga je Manči pobral in ga je dal Konradku. Konradek je navil vrvico, potegnil zanjo, in zopet je »volk« plesal in norel iz kota v kot.

Manči je rekel:

»Konrad! Ta »volk« je sedaj tvoj. Kar spravi ga; boš imel vsaj kakšno igračo, da ti ne bo dolgčas doma.«

»Moj je lahko?« se je razveselil Konradek in je začel tudi sam plesati po izbi, ker mu je bil »volk« tako močno všeč.

»Tvoj je!« je ponovil Manči.

Konrad je spravil »volka« v žep in se je zahvalil Mančetu.

Kmalu nato so se Klanškovi poslovili in so odšli . . .

Manči pa je hodil poslej mnogokrat k Volbenku. Krejči ga je bil vedno zelo vesel. Manči namreč ni bil prav nič pust in dolgočasen fant, kakor jih je dobiti povsod zadosti. Tudi dol na cesto v Mihovo delavnico je hodil Manči pogosto. Razgovarjal se je z Miho, smejal se je Ludvikovim dvotipom in se je izprehajal po prostorni delavnici semintja . . .

Največ je bil Manči seveda doma in je žagal ali pa vrtal. Pri delu je veselo žvižgal in se smehljaj.

Nekoč opoldne, ko so Brekanovi ravno kosili, so se odprle nenadoma duri v izbo, in vstopila sta mizar Miha in neki drug elegantno oblečen gospod v fraku. Naglo sta pozdravila in sta obstala.

»Ali imate fanta doma?« je vprašal Miha. Nedeljsko je bil oblečen, črn cilinder je imel na glavi, zlato verižico na telovniku.

Manči se je dvignil s klopi izza mize in je stekel prožnih korakov k Mihi.

»Tukaj sem!«

Gospod v fraku se je nasmehnil, ko je zagledal živahnega dečka pred seboj. Sklonil se je in je pobožal zlatolasega fantka po glavi.

»Daj, pokaži temu gospodu, kar si napravil!« je namignil Miha Mančetu.

Manči je poskočil veselja, okrenil se je in je odskakljal k svoji skrinji, kjer je imel izrezljane reči. Zagrabil je vse skupaj in je nesel na mizo to čudno robo.

Gospod v fraku je opazoval z zanimanjem vse te lične izdelke, ki so ležali lepo v redu na mizi.

»Well!« je rekel končno. »Ta fant je pa brihtna glavica... Lahko bo šel z menoj, če bo hotel...«

Sedel je tujec na stol, ki mu ga je ponudila mati, in tudi Miha je sedel.

Razvnel se je živahen pogovor. Gospod v fraku je povedal, da je kiparski mojster in da išče učenca. Tudi je izrazil mnenje, da bi vzel Mančeta s seboj. Takoj še ne, ampak čez leto dni, ko fant še malo poraste in postane bolj resen.

Oče in mati, obadva, sta bila s tem zadovoljna. Najbolj zadovoljen je bil pa Manči sam. Kar zavriskal je od veselja: še leto dni, potem pa v kiparsko šolo!...

Mati je napravila gospodoma črne kave, in pila sta v globokih požirkih. Ko sta izpila, sta se dvignila s sedežev in se poslovila. Gospod kipar je stisnil še prej Mančetu svetlo srebrno desetico v pest.

Veselo upanje v veselo bodočnost se je naselilo v Mančetovem srcu; nič žalosti ni bilo več v njem.

Obiskoval je Manči še vedno Volbenka in je opazoval lepo papigo. Časih mu je dala Kuničunda še kakšen kos kruha. Šel je pa Manči tudi še k Mihi zelo pogosto, in Miha mu je povedal, da je tisti kiparski mojster gospod Sebald, ki stanuje v predmestju v neki baje zeló gosposki hiši...

Manči je poslušal Miho zmerom s širokoodprtimi očmi. Tudi se je smehljaj v svojem srcu lepim sanjam, ki so mu plavale pred očmi kakor jadrni oblaki na daljnem obzorju...

Pri čebelicah.

(Albinica pripoveduje svoje sanje.)

Bj, oj, kaj se mi je sanjalo nocoj!« je hitela pripovedovat krasnega majnikovega jutra mlada Albinica svojima sestricama Barici in Nežiki, ko so sedele vsaka pri svoji skledici sladkega Kneippa, mešanega z mlekom. »S sosedovim Andražkom sva se igrala na vrtu pred čebelnjakom, oba majhna kot palčka, a palčka najmanjše vrste na svetu, ki ni večja od čebelice. Bilo je začuda lepo. Jablane so se smehljale rožnardeče in belo je gledala na naju zgodnja hruška, zelena Magdalenka. V zelenem grmu v meji je žvrgoel črni kos in piskal na flavto. V Mihelnovi hosti je žuborelo petje zgovornih škorcev. Vsaka živalca, vsaka rastlinica je kazala novo življenje.

Toplo je sijalo sonce čez našo rdečo streho na naju. Midva pa sva z občudovanjem gledala proti čebelnjaku, iz katerega so se usipali celi roji pridnih čebelic, nabirat medu, ki ga imamo vse tako rade. Glasno sva se pogovarjala, kako lepo bi bilo, če bi imela tudi midva drobna krilca, da bi mogla poleteti v panj in si ogledati čebelno kraljestvo od blizu. Kar prileteli prijazna siva čebelica na bližnji regrat in zabrenči:

»Pogovarjata se o čebelicah. Ali bi šla res rada z menoj v panj?«

»O, in še kako rada,« je zaklical Andražek. »To mora biti veselo pri vas!«

»Toda, ali ne bo preveč soparno pri vas, ko vas je toliko skupaj na stanovanju?« se oglasim jaz boječe.

»Ha - ha - ha!« je zabrnela krilata znanka na cvetici in se samega smeha držala za trebušček. »Pri nas v panju, — pa naj bi bilo soparno in zaduhalo! Kje si pa vendar že kaj takega slišala? Zi, zi, zi! Odkrito vama povem, da živi na kmetih in še bolj po mestih na tisoče ljudi v takih stanovanjih, da bi čebelica ne vzdržala v njih niti pet minut! O ne, ljuba otročiča, Drejček in Binka, bodita le brez skrbi! Nič hudega se vama ne zgodi pri nas. Videla bosta, kako lépo je življenje v naši palači. Samo pazita, da ne razžalita katerega izmed naših »ljudi«, čem reči: čebelic. Posebno pa ne kraljice ali matice! Kajti ponosne smo čebele zelo in hitro imamo pri rokah orožje — želo. Kaj ne?« šegavo je pri tem pogledala čebelica — ime ji je bilo Medenka — Andražka, ki je imel na nosku še ostanek od bule, ki se mu je bila naredila pred tremi dnevi vsled pika čebelice, ko je bil prišel tik pred panjevo žrelce in je mahal z rokami.

»Hudo zbadajo vaše šivanke,« se odreže Drejček. Toda če boš ti najina varihinja, pojdeva brez strahu za teboj.«

V tem trenutku zakliče Medenka: »Kvišku, za menoj!« — In — oj čudo, sestrici! Oba z Andražkom sva imela na hrbtu po dva para lepih, prozornih kril, da so se lesketala v solčnih žarkih kot božja mavrica po nevihti.

»Živio,« je zakričal Andražek in se dvignil kot v zrakoplovu. »Kakšno veselje za nas!« Toda meni je bilo — lahko mi verjameta — čudno pri

srcu, ko sem se zibala tako lahkotno po zraku, kot bi bila milni mehurček, kakor smo jih spuščale včeraj v zrak. Vsi trije smo splavali čez drenovi grm pri krivorepki na cvetlični vrt, kjer so posadili mama tiste lepe zlate in bele narcise, dišeče modre hiacinte in škrlatne tulipane, ki so se pa zdeli meni nocoj tisočkrat lepši, ker so bili tako orjaško veliki proti meni, palčku čebelne velikosti. Bilo je vse kakor v samem rajju. V zraku je bilo polno hrcščev in majhnih hrostekov, ki so šumeli od cvetočega Naftugarjevega drevja proti našemu vrtu in nazaj, da si poiščejo medu ali da si ogledajo za malčico troho cvetja ali listja. Pa sredi veselja sem doživela tudi strah. Kajti na bližnji strehi je donelo grozno čivkanje — kot ste piščalk pri parnih strojih. Šlo je skozi ušesa. Večkrat se je zakadila na tla velikanska roparska ptica in je odnesla kako ubogo čebelico, morda težko obloženo z medom, ali pa tudi veliko, rejeno gosenco kot plen v svoje gnezdo. Da, le pomislita mojo grozo, ko sem ugledala, da zalezuje tak velikan — eden naših vrabcev na svinjaku! — krilatega Andražka samega, hoteč ga dobiti v kremplje. Le komaj, komaj mu je ušel, skrivši se v cvet velikega tulipana, sicer bi bil izginil v roparjevem kljunu za zajtek. Že sem imela oči polne solzâ za Andražkom, kar spet prileze iz skrivališča. Pa kakšen je bil! Od temena do podplatov rumen kot čevljarjev kanarček. Držalo se ga je vse polno cvetnega prahu ali peloda. In ko je stopil Drejček na rob cvetice in se otepal, se je kar kadila od njega zlatorumena meglica. Jaz sem sedela na lepem jegliču — zlahtni trobentici — pozabila na nevarnost in se veselo smejala čudnemu pojacu. A nenadoma zagrmi za menoj bučeč glas:

»Hola! Kaj pa iščejo ti gostje tukaj?« Vsi trije se urno zasučemo in ugledamo za seboj velikega, debelega trcta.

»O, ravno prav, gospod Medojed, da ste tukaj! Mi boste vsaj pomagali, da razkaževa tema ljubima otrokoma natančno naše cesarstvo,« je hitela pozdravljati gospodičina Medenka trota in se je globoko priklanjala.

Trot je povešal svoje male tipalke, kot bi hotel podati tovarišici roke v pozdrav, in je mrmral:

»Dobro jutro, ljuba sestrica! Z veseljem sem ti na uslugo. Saj je mcje življenje drugače tako sama puščoba, in tudi v panju je danes precej prazno. Večina delavk je šlo na pašo po med, doma pa ga ni niti za en naprsteč, da bi si ubogi Medojed potolažil kruleči želodček. To je najslabši čas za nas čebele v maju — kadar rojimo, to se pravi, ko nas zapusti z matico vred nekaj tisoč stari panj in se naselimo v novega, a popolnoma praznega! Že nekaj dni sèm je vse narobe: nobenega pravega reda, kot sem ga navajen, posebno pa nobenega reda v hrani. In to je vendar glavna stvar v življenju. Jestí in piti in spatí — to je moje geslo na svetu, in ravno tega se sedaj ne morem držati.«

Nama z Andrejčkom je bil novi znanec takoj povšeči. Res je bil neroden kot »medved«, po katerem je nosil ime (Medo-jed), toda drugače je bil vesele narave kot pustni godec. Ker še nisem videla nikoli preje

takega gospoda, sem se drznila in sem ga vprašala po imenu. Mislite, da mi je kaj zameril? O, prav nič ne!

»Baron Medojed, prvi trot v ministerstvu naše kraljice Regine sem izza zadnjega rojenja!! Seveda je moja služba veliko preimenitna, da bi smel opravljati navadna dela kot druge čebele. Saj so te ustvarjene samo za delo kakor ptica za letanje, in njihova sveta dolžnost je, da pitajo nas barone, pa ne tako pičlo, kot ravnajo ravno sedaj.« Jezno je zaškrtal s čeljustmi in se oziral naokrog z zelenkastimi očesci, da me je stresala kar mrzlica. Pa zopet se je potolažil ta baron in je nadaljeval: »Glas, oj glas imam pa lep, in zato se nikar ne čudita, ljuba otroka, če je izvolila kraljica mene in moje brate za dvorne pevce in za godce, da prirejamo večkrat koncerte v veselje celega kraljičinega dvora. Toda, oprostita — če hočeta videti naše stolno mesto, prosim vas vse skupaj: kar za menoj! Bo mi v veliko čast, da vama bom mogel pokazati čuda in zaklade naše dežele.«

Spotoma nam je pripovedoval gospod baron razne zanimivosti iz slavne preteklosti malega čebelnega naroda. Poudarjal starost svojega rodu, hvalil njegove običaje, ki jih je svet vedno občudoval; dà, celo modrijani in pesniki človeškega rodu so stavili čebelo za zgled, ki naj ga posnemajo njihovi mlajši.

»Saj še zdaj velja pregovor: priden kot čebela,« prekine trota Andražek, nič hudega sluteč. Toda te besede so se zadrle baronu v srce kot trn v peto in jezno je zarenčal:

»Ba, taki pregovori, ki cikajo le na delavske stanove, za našo veličino nimajo zmisla! Brrr! Nekoč mi je grdi veter prinesel na ušesa celo pregovor ‚Si len kakor trot‘, kot bi bila naša žlahta brezbrizna, lena svojat. Brrr!« Baronu so se tresle tipalnice kot listki na trepetliki grozne razburjenosti.

»Pa zakaj niste pičili, gospod baron, zlobnega jezika, ki je izbleknil to grdo zabavljico zoper tako poštenega gospoda, kot ste vi?« je poizvedoval nedolžni Andražek.

»Bu, bu!« je zarohnel trot, tresoč se silne jeze. »Ali si mar prišel semkaj, da se norčuješ iz mene, reveža?«

Strahu ves zelen je odskočil Andražek vstran, boječ se trotovega žela. Medenka pa mu je prišla na pomoč: »Odpustite, gospod baron, mlademu mojemu prijatelju. Ni vas žalil vedoma, kajti premalo še pozna čebelno družino in ne vé, da nimate vi in vaši bratci nikakega žela.«

Oddahnila sva se oba z Andražkom, ko sva slišala, da novi znanec nima orožja. Toda ta zavest in pa novica, da trot nič ne dela, je barona v najinih očeh silno ponižala — vsaj za devetdeset od sto. Bila sva še vedno trdno prepričana o pravilu, da: Kdor ne dela, naj tudi ne jé!

Prišli smo do glavnih vrat kraljeve graščine — do panjevega žrelca, kot pravijo oče. Kako lep prizor! Ne meneče se za svet so hitele pridne delavke vun, druge zopet noter v palačo. Pred vhodom je pa stala majhna četa — kraljeva garda — kot straža in je mahljala s krilci tako urno in krepko semintja, da je nastal močan prepih.

»O joj!« sem zavpila jaz. »Kakšen vihar vendar uprizarjajo te ženske s krilci! Saj se komaj obdržim pri tleh.«

Kihajoč me pa potolaži Medenka: »Ne boj se, Albinica! To delajo samo zato, da ni tako zaduhlo notri. V palači sami je še veliko takih čebelic, ki skrbijo edino le za prezračevanje in za prenavljanje zraka. S tem obenem odženemo iz panja preobilno vlago, ki izpuhteva iz sveže nanošenega medu.«

Med tem razlaganjem sva se ozirala z Andražkom radovedno okrog sebe. Videla sva poleg pridnih delavk tudi večjo čredo tovarišev trotovih, ki so se ravno gnetli vunkaj skozi žrelce na izprehod, da si preženo dolgčas.

»He, gospod baron!« se je oglasil Andražek. »Zdaj pa vidim prav natančen razloček med vami in med delavkami. Vi ste najprej mnogo večji.« Trot se je držal mogočno in napihnjeno — kot ona žaba v stavi z volom. »Drugič imate lepo, okroglo glavo in velike, svetle oči. Vaša krila so daljša, telo veličastnejše, glas tako krasno poln in globok in — in —« je hitel ves goreč, »žela nimate.«

Baron je glasno zarohnel: »O tem mi molči! Že v drugo si me žalil in prav zaslužil bi, da te zapodim domov.«

Rešila pa ga je zopet Medenka, češ: »Andražek, lepo si označil gospoda barona. Lepe postave je res, kakor praviš, in ima nebeško lep glas, toda« — reče obrnjena k trotu — »kaj ste že hoteli povedati o delavkah?«

Pa trot je zaničljivo zavihnil nos, meneč: »Kdo bo izgubljal čas s pripovedovanjem o tem beraškem delavskem ljudstvu! Bilo bi zanj preveč časti. Pojdite rajši noter z menoj! Zagriznemo kosec peloda in vrček medu; že davno mora biti čas za malico!«

Toda jaz sem si hotela na vsak način prej ogledati natančneje delavke, ki jih je baron tako preziral. Meni so bile pa tolikobolj povšeči. Takoj sem opazila razloček med njimi in troti. Delavke so manjše, imajo bolj stisnjeno telesce, zadaj prišpičeno, in na koncu jim tiči pekoče bodalo. Njih obrazek je bolj podolgast, tipalke so nežnejše, nožice pa bolj kosmate. Meni so se zdele sploh veliko lepše nego brezdelni baron, četudi si v panju tega nisem upala izreči, da se ne zamerim mogočnemu gospodu.

Uvrstili smo se v procesijo čebel, ki so šle v panj. A težko bi bili prišli brez barona noter. Zakaj nismo vedeli dnevnega gesla ali parole. Zato pa je dal trot stražarkam dotično znamenje s tipalnicami in pustile so nas skozi.

Grozna tema nas je obdala v prvem hipcu, tako da sem se boječe oklenila Medenke. Pa oči so se mi hitro privadile polmraku, da sem mogla razločiti čebele, ki so pahljale zrak v notranjem prostoru. Bilo jih je gotovo dvajset. Ko so se utrudile, so jih zamenjale v službi druge.

Da bi pokazal svojo veljavo v panju, je jel izgovarjati trot svojo državo in se opravičevati tako-le: »Prijazno nam oprostite, ako ni vse,

kakor bi moralo biti. Šele pred nekaj dnevi smo se priselili in nismo mogli še dcdobra vsega počediti.«

Četudi je bilo to deloma res, vendar je bil panj na potu do najlepšega reda in snage. Čele čete delavk so si neumorno prizadevale, da odglodajo in odneso iz palače vsako najmanjšo smetko ali slamico. Najbolj pa je zanimala naju z Andražkom gruča delavk, ki so bile zelo nemirne. »Kaj neki imajo?« je povprašal Andražek. Prijazno potaplja Medenka bližnjega trota s tipalnicami in ga vpraša po vzroku nemira. Vprašanec dostojno odzdravi in reče: »Ej, nerodna gosenica je imela smolo, da je med rojenjem padla v panj. Ker ni našla pravi čas vrat, jo bodo sedaj umorile naše ženske.«

In res, že sem videla, kako se je vrgla cela truma čebelic na žrtev in jo zatrupila s stoterimi želci. Z grozo sem si zakrila obraz pred tem krvavim prizorom. Andrejček je pa že popraševal Medenko: »Ali ne bodo sedaj vse te čebelice pomrle, ker ostane želo z nazaj zakriviljenimi kaveljci v rani?«

»O ne,« je rekla Medenka. »Goseničje telo je mehko kot maslo in v njem ne ostane želo kot v tvoji koži. Le pri piku v trdo telo morajo umreti.«

»Prav jim je,« je menil Andražek, »zakaj pa vbadajo v telesa, za katera nimajo ustvarjenih žel.«

Medtem so trgale čebele mrtvo gosenico kos za kosom in jo nosile vun na prosto.

Ko smo odšli naprej, smo naleteli na veliko zapreko, ki je dala zopet opraviti stotinam delavk.

»Podobna je ta skala drobnemu jabolku,« je zaklical Andražek. »Ali je prišla ta tudi z rojem vred v panj?«

»Prav mogoče,« je zamrmral baron trot.

»Kaj pa napravijo ž njo?« sem poprašala jaz boječe — usoda gosenice mi ni hotela iz spomina.

»Še tega ne veš?« se začudi baron. »Vsako stvar, ki je ne moremo spraviti iz panja, prevlečemo z voskom in pelodom kot s firnežem.«

Ker si nisem upala nadlegovati ponosnega barona še naprej, sem se obrnila rajši na prijazno Medenko za natančnejše pojasnilo.

»To je zelo preprosto,« je dela ta. »V dobri minuti boš vse sama videla. Glej, že začenjajo.«

In res se mi je prikazal od vrat sem čuden prizor. Majhen vlak delavk je lezel počasi proti nam. Na nožicah je pa nosil rjavkasto-rumene široke turške hlačice, »obnožino« iz cvetnega prahu. Poleg nabiralk medu živijo namreč v vsakem panju še številne čebele, ki donšajo v prvi vrsti le pelod ali cvetni prah. Videla sem, kako so jemale delavke te kepice s čeljusti raz nog, jih mešale med seboj in gnetle, kakor mati testo za kruh — dokler niso imele pred seboj celega kupčka mehkega, voskastega lepila. Nato je šla pa druga za drugo in mazala to zmes enakomerno preko jabolčne kepe toliko časa, da je bilo videti le še voskast griček sredi panja.

S takim voskom so natirale čebele tudi tla in stene v panju, pa zamazale vsako najmanjšo špranjico, dokler niso bila tla bliščéča kot parket in stene kot obite s tapetami.

Čimbolj je zanimalo naju vse to, toliko bolj pa se je dolgočasil trot. Zaspalo je mrmral, komaj odzdravljal tovarišem, ki so ga srečavali. Bilo je očitno, da si želi spanja, še bolj pa medu.

Nenadoma pa se je ustavilo vse delo. Od zunaj je privršelo brezštevila delavk, ki so drle vse navprek v panj.

»Halo!« si je mel oči trot. »Nevihta bo. Vse dere domov! Za ves svet ne morem umeti, zakaj nočejo lenobe delati, kadar je zunaj mokro! Lenoba, sama lenoba!«

Nastala je silna gneča, prepih in celo ploha se je vsula v panj — jaz pa sem se prebudila v postelji, ker so bili mama že preje odprli okno in me poškopili z blagoslovljeno vodo. Če bom kdaj še tako srečna, da pridem med to pridno ljudstvo v panj, vam bom pa zopet zvesto povedala svoje sanje.

Fr. P.

Kakor babica in dedek.

(Detinska slika.)

Nislili smo, da sta Rupnikova babica in dedek že umrla, pa še nista. Pravzaprav se bomo že pozneje pogovorili, kako smo prišli do te vesele misli: Rupnikova babica in dedek še živita.

Še vedno kakor včasih hodita v gosti k Zornikovi botri. Zornikova kumica že vé, kako jima more takrat postreči.

Na mizi mora stati visoka vaza s širokim krožnikom, obloženim s sladkimi piškoti, svitki, srčki, zvezdicami, šolnčki, petelinčki, jerbaščki in kdove s čim še.

Pripravljeni morata biti tudi dve beli skodelici, poveznjeni na krožnik z modrim pasom. Poleg skodelice ne sme manjkati srebrne žličice z okusno izrezanim imenom na držalu: Z. Z. Rupnikova babica in dedek sta že razumela, da to pomeni: Zofija Zornik. Še nekaj. In to je glavna reč: Kava je morala biti že kuhana. Tako da Rupnikovima ni bilo treba storiti drugega kakor sestí in se dobro imeti.

Babica in dedek sta pa tudi vedela, kako morata nastopiti pred Zornikovo kumico. Babica je navadno pripeljala s seboj malo vnukinjo Vido, kateri je bila Zornica krstna botra. Dedek pa je prišel v lepi baržunasti čepici, ki mu jo je ob njegovi zlati poroki naredila Zornikova Zofija sama.

Res! Prijetno je bilo pri Zornikovi kumici na obiskih. Posebno v mrzlih zimskih dnevih se je tako mehka toplota razširjala od velike peči po prostorni sobi; in če si še v okna pogledal, v katerih so cveteli ciklamni

in nagelni in včasih celo aceleje, si mislil, da je pri Zornikovih najlepša pomlad.

Tako je bilo včasih.

Ali danes je res pomlad. Pri Rupnikovih in Zornikovih pa letos ni več tako, kakor je bilo včasih.

Rupnikovo babico so zakopali ravno v osmini po prazniku svete Apolonije, ki je bila babičina patrona. Na Gregorjevo so pa Rupnikov dedek zatisnili oči za vselej.

Takrat je bilo pri Rupnikovih mnogo bridkosti doma.

Petletni Mirko se je vrgel k vratom, odkoder so odnesli dedka, in plakal je, da so mu pošle že vse moči. Le včasih je še v dolgih presledkih in izdihih potegnil sapo k sebi in naposled — zaspal. Ko se je prebudil, mu je bilo nekoliko bolje.

Vidi pa je bilo še huje pri srcu. Pomislite! Babico je ljubila kakor mamico. Če si jo vprašal: »Katero imaš rajša? Babico ali mamico?« — in če sta obe poslušali — si spraval Vido v največjo zadrego. Takrat je molče obe prijala za predpasnik in odgovor je bil dan. Sedaj pa babice ni bilo več. Pa tudi k Zornikovim ne pojmeta več in še mnogokaj drugega ne bo več.

Rupnikova Jelica je hodila že tretje leto v šolo. Med šolskim učenjem, med knjigami in nalogami je preje pozabila na žalost bridke izgube. Polagoma so se dali utolažiti vsi Rupnikovi otroci; tudi Mirko in Vida, ali babice in deda niso pozabili.

Babica in dedek sta še vedno živela v njihovem spominu, še več, tudi v njihovem govorjenju, vedenju in celo v igranju.

Kadar so bili posebno židane volje, tedaj so si rekli: »Igrajmo se babico in dedka!«

In pogovorili so se,

»Jelica! Ti boš Zornikova botrca.«

»Ja, ja! Jaz bom Zornikova botrca. Vidva, Mirko in Vida, bosta pa dedek in babica.«

»Pa k tebi bova prišla v goste.«

»Saj res! To bo prijetno.«

»Pa kave nama boš skuhal.«

»Bom! Bom! Samo ti, Mirko, moraš priti v dedkovi čepici. In ti, Vida, ne pozabi svoje punčike.«

»Začnimo! Jelica, začnimo!«

»Tako! Tja v stransko sobo pojdem. Tam bo pri Zornikovih. Pripravita se in čez nekaj časa pridita.«

Dočgovorjeno.

Jelica je šla v stransko sobo pripravljat malo južino. Mirko in Vida pa sta se v prvi sobi pripravljala za odhod.

Mirko si je pokrtil glavo z dedkovo čepico; zadaj jo je spel z drobno bučico, da mu ni preveč uhajala na ušesa.

Vida je vzela v naročje svojo punčiko — Miklavžev dar. Kako je

Poset.

bilo punčiki ime, tega Miklavž ni povedal, a danes je dobila ime po Vidi. To pa zato, da bo pri Zornikovih vse tako, kakor je bilo včasih.

Mislili smo, da sta Rupnikova babica in dedek že umrla, pa še nista. Le pogledjte ju! Zopet gresta k Zornikovim kakor včasih.

Babica nosi v naročju malo Vido, dedek pa so svojo pipo pozabili doma.

Sta že pri Zornikovih.

Trk! Trk! Trk!

»Notri!« Glas Zornikove kumice.

»Dober dan, botrca!«

»Dober dan! Kako sem vaju že težko čakala. Takoj se zasučem.

In kava bo na mizi.«

Dedek je pomenljivo pogledal po sobi in položil desnico na babičino ramo. Mala Vida se je pa ali po nesreči ali po neuljudnosti obrnila proč. Babica jo je morala pokarati:

»Ti otrok ti! Kako se obnašaš? Poglej botrci v obraz; če ne ...«

»Če ne ...« — je nadaljevala botrca — »ne bo malice.«

»Porednica!« — so jo karali dedek — »nič ji ni treba dati.«

»Oh! Tudi vidva, babica in dedek, bosta morala še nekoliko počakati. Krop že vre. Še kavo zmeljem. Kakor bi mignil, pa bo.«

»Saj se ne mudiš tako. Pa sedeva in se kaj pomenimo. Botrca, kako je s kupčijo?« je pričela pogovor babica.

»Slabi časi! A beračit še ne pojdemo!« je ponosno odgovarjala botrca.

»Tudi pri nas imamo še vedno za pipo tobaka.« Dedek so segli v žep po pipo. »Ti kačji pastir, ti!« — so se razjezili — »Spet sem jo pozabil doma.«

»Jemine! Kaj rohniš? Ali moraš vedno kaj v ustih imeti kakor otrok.«

Botrca se je zasmejala. A takoj potem je vzkliknila:

»Joj, joj! Mleko kipi ...«

Tako je bilo včasih in tako je še danes pri Zornikovih, kadar prideta Rupnikova babica in dedek. Nista še umrla, ne. V svojih vnukih živita naprej.

Kancijan.

Pomladna.

Na vejico drobno pa ptička je sela.

Zakaj?

Ker maj

prišel je, pa gnezdece bo si pripela!

V gredici je deklica pesem zapela.

Zakaj?

Ker raj

še sanja nedolžna ji dušica bela!

Bogumil Gorenjko.

Spomin na maj.

Ko bi še enkrat, za en dan vsaj, posijalo tisto toplo solnce majnikovo v srce, za en dan vsaj da bi se vrnil v dušo tisti maj, ki smo ga živeli v tihi rojstni vasi z otroškimi srcem, z detinsko dušo!

Štirje smo bili: Novakov Janezek, Ježev Anton, Drobničev Francek in jaz, vsi štirje cvet vaškega detinskega naraščaja. Kakor kralji smo bili bogati v svojih mladih srcih! Hoste in log, to je bilo naše kraljestvo, in le malokdaj je prišlo v tem kraljestvu do državljanskih bojov; če pa je že prišlo, se je prepir poravnal še isto popoldne, kot se je vnel.

Štirje smo bili in radi smo se imeli kakor se imajo radi otroci med seboj in ne vedo, zakaj in ne vprašujejo, zakaj.

Zasijalo je nebo, tisto mehkomodro majnikovo nebo, zapel je škrjanec, vesel svoje prostosti, polje je pognalo bilko in cvet, v tihi dolini je vzkliła prva šmarnica, majnik je prišel v deželo!

Kako smo ga težko čakali mi štirje s srci, polnimi hrepenenja in pričakovanja!

In zdaj je tu!

Šli smo, vsi smo šli v hosto, po rož. Pod grmi so se skrivali rdečekljunji petelinčki, drhtele so bele Marijine srajčke, in kako veselje, če smo našli nedolžne šmarnice! Kar zavidali smo tistega, ki jih je našel prvi. In ko smo ga klicali, se ni hotel oglasiti, da bi vse sam potrgal. Ni se oglasil, a ne morebiti iz nevoščljivosti — saj smo imeli vse skupno — ampak iz tistega otroškega ponosa, da bo lahko rekel: »Jaz sem dobil šmarnice, vi pa samo petelinčke in Marijine srajčke,« se ni oglasil.

Veseli smo se vračali domov.

Šli smo k nam v hišo. V kotu je stal oltarček. Lep je ta oltarček in milo se mi stori, ko ga zagledam, kadar se vrnem domov. Zložen je iz tankih, lepo izrezljanih deščic, poln stolpičev in rozét. Naredil ga je star mož z očali na nosu. Z drobno žagico je zrezljal deščice, s tankim črtalom narisal v les rozete in jih sestavil z umetno roko v lepo enoto, v lep oltarček, — tako so mi pripovedovali mati, ki so mi ga kupili za god od starega umetnika.

In zdaj je maj! In kakor so v cerkvi zamenjali oltarno sliko sv. papeža Štefana s podobo Brezmadežne, tako sem tudi jaz zamenjal na svojem oltarčku mal kip sv. Janeza Krstnika z lurško Gospo, ki so mi jo mati prinesli z Brezja.

Pred oltarčkom je visela svetilka na treh pozlačenih veržicah, in droben plamenček je kakor da bi poskakoval od veselja, ko smo prinesli rož, jih zložili v šopke in jih v ličnih, z zlatimi rožami orisanih vžicah razpostavili po oltarčku.

Oj, koliko skrbi je bilo pri sestavljanju šopkov! Drug drugega smo popravljali, drug drugega učili, drug z drugim tekmovali, kdo ga bo zložil lepše.

In to je bilo vsak dan. Vsak dan isto, a vendar vsak dan tako novo in tako prijetno opravilo!

Zazvonilo je. Mogočno je donel ta glas, zmagoslavno in ponosno; zdelo se ti je, da je ves zrak poln tega ljubkega, a obenem slovesnega glasu.

»V prvo zvonil!« smo si rekli in se spogledali in vsi smo vedeli, kaj nam je storiti.

»Glejte, da boste šli k šmarnicam. Mi, stari, ne moremo iti. Ko bo v prvo zazvonilo, se lepo umijte in preoblecite, potem pa pojdite počasi! Pa lepo molite!« Tako so rekle menda matere vsem in odšle na njive.

Kmalu smo bili vsi v nedeljskih suknjicah in v klobučkih z rdečim in zelenim perjem za trakom; hlačice so pa bile dobre kar stare delavniške.

Prijeli smo se za roke in šli smo štirje junaki iz Gorenje vasi v bližnji trg k fari k šmarnicam.

Zbrali smo se pri angelski mizi — kjer je bil prostor za deco — in odgovarjali litanijam, večkrat pač malo raztreseni, kakor je le prerado razmišljeno mlado otroško srce. A vendar molili smo z veseljem, in mehko nam je bilo v dušah, ko je zazvonil zvonček in je duhoven dal blagoslov z blestečo monštranco. In veseli, v srcih Gospodov blagoslov, smo se vrnili domov.

Še bolj kakor šmarnic pri fari pa smo se veselili večernic pri kapelici koncem vasi. Oskrbovalka te kapelice je bila stara Andrejčkova Jera, ki je užigala drobno lučko, zalivala rožam v pisanih lončkih in venčala tiho stanovanje svete Matere s pestrimi venci.

Zvečer, ko je že odzvonilo avemarijo, se je zbrala vsa vas, ki ni imela časa k šmarnicam, pred kapelico. Prišla je Jera, odklenila z drobnim ključkom vrata, prižgala dve voščenkni in začela moliti litanije.

Otroci smo pokleknili pri vhodu kapelice; matere z deteti v naročju so posedle po stolčkih, ki so jih vsak večer prinesli iz sosednjih hiš; v ozadju so stali možje, klobuke v rokah.

Po litanijah je zapela Otavšca, stara cerkvena pevka, kako Marijino; moško so poprijeli možaki in tudi otroci smo prikladali nežne svoje glaske, in pesem, preprosta, a v srce segajoča, se je razlila kakor blagoslov nebeške Matere čez tiho vas.

In kar težko in žalostno je bilo vsem v srcih, ko je prišel zadnji maj, ko se je zadnjič zbrala vas okrog Gospe pri beli kapelici koncem vasi. Kar nekako tesno je bilo v dušah, ko je hrepeneče-tožno zadonela poslovilna pesem:

»Z Bogom!« dan's Marija pravi,
 »Z Bogom!« srčno vas pozdravi.
 »Za vas bom prosila,
 oj z Bogom, preljubi!«

Minul je maj! Kot utone solnca sijaj, tako je utonil, in kot gredo sanje, tako je šel mimo, in tako je šla mimo in utonila detinska mladost! S krepko, neizprosno roko je seglo življenje med junake Gorenje vasi, in razkropili smo se, in ločili smo se, da si vsak poišče srečo življenja — ali jo bomo našli, kdové?

Ta je v daljni Ameriki. Morda koplje globoko v temni jami, da bi odkril zaklad hrepenečemu očesu.

Ta zopet je šel v tujo deželo. Palico je vzel in torbo, objel mater: »Mati, svet je velik! Doma je revščina! Grem, da kaj zaslužim in ko se vrnem, bo tudi pri nas lepo!« Jokala je morda mati, a sin je šel v tujino — morda še misli na mater, morda je že obledél v njegovem srcu blag spomin nanjo, morda jo je že pozabil popolnoma.

Oni orje doma sočno njivo. Vola mu vlečeta zelen plug, ki reže rane rodovitni zemlji, da iz njih zraste bogat sad.

In jaz sem daleč od tihe rojstne hiše, daleč od tistega kraljestva mladih dni, v tihi celici, topli in prijazni.

Daleč smo drug od drugega, vsak gre za svojo srečo, vsak za svojim ciljem — a vem, da se vsem poraja v tihih trenutkih hrepenenje v srcu: o da bi še enkrat, za en dan vsaj, posijalo tisto toplo majnikovo solnce v srce, za en dan vsaj da bi se vrnil v dušo tisti maj, ki smo ga živeli z otroškimi srcem, z detinsko dušo!

Bogumil Gorenjko.

Marijin mesec.

Prikaži se, krasota maja,
razjasni, milo se nebo! —
Že v duši hrepenenje vstaja,
prevzema čustvo me sladko:

Na dan, na dan, ve cvetke bele,
razširjajoče mehki vonj,
smehljale boste se vesele,
ko k »šmarnicam« bo vabil zvon!

Dà, tja pred Mater in Devico
nedolžne cvetke koprne:
pozdravlja vsaka stvar Kraljico,
otroško ljubi jo srce.

Smehlja obličje se Mariji,
ko zre častilcev zbrani krog;
vse kliče v rajski harmoniji:
»Visoko te je dvígnil Bog!«

»Pozdravljajo te vsi rodovi,
zaupno kličejo vsekdar,
priklanjajo se vsi cvetovi,
pozdravlja slednja božja stvar.«

»Pozdravljena, Kraljica maja!«
na zemlji verniki pojo,
srce se v milosti pomlaja
in hrepenenje gre v nebo.

O. E. B.

Majnikove pesmi.

Zložil Bogumil Gorenjko.

Poslušajte pesmi te!

Poslušajte pesmi te;
pel jih je cvetoči maj,
ko se vračal je v naš gaj,
v naše lože vasovat!

Poslušajte pesmi te;
pevala jih je pomlad
sredi pomlajenih trat,
sredi radostnih dobnav!

Pesmi te pa jaz sem čul:
pa so šle mi do srca,
kakor majnik prek polja,
in ostale so mi v njem!

Na božjo pot!

Šla je hčerka z mamico,
šla na sveto božjo pot
k sveti božji Materi
tja na Radostno gorô.

Sveta Mati, glej, tako
moja pesem z dušo mojo
k Tebi gre na božjo pot,
da mi milost skazeš svojo,
varuješ me grehov, zmot!

Kaj, da danes deci . . .

Kaj, da danes deci
kar žari v očeh,
kar žari ji v licih
radost, sreča, smeh?

Kaj se v mladih srcih
ji vzbudilo je,
kaj se v mladih dušah
ji rodilo je?

Kaj ne vidite?
Šmarnic poln je gaj!
Kaj ne veste še,
da prišel je maj?!

In da deca roma
srečna vsa brez mej
srečo voščit svoji
ljubljeni Gospej?

Oj zato ji danes
kar žari v očeh,
kar žari ji v licih
radost, sreča, smeh!

Kdo je cvetôv nasejal?

Kdo je cvetôv nasejal
na trato mlado,
zvezdice kdo je nažgal
na jasno nebo?

Sveti Devici Gospod
je rož nasejal,
sveti Devici Gospod
je zvezde nažgal.

V čast ji zdaj bodo cvetele
ob potu za maj,
v čast ji zdaj bodo gorele,
ko prišla bo v gaj
praznovat svoj maj!

Pred kapelico.

Tam pred kapelico
lurške Gospe
rastejo lilije,
čiste in bele,
kakor je halja
lurške Gospe.

Tam pred kapelico
lurške Gospe
molijo deklice,
vse še nedolžne,
kakor so lilije
lurške Gospe.

Vdano, zaupno
k lurški Gospej
dvigajo deklice
očke nedolžne,
prav kot potonike
lurške Gospe.

Na paši.

Pa na paši včeraj peli
so pastirčki trije,
oj pastirčki, verni sinčki
Matere Marije:

»Pa pastirčki betlehemski
so ovčice pasli
sredi tihe polnoči
v sveti noči blaženi.

Pa naenkrat priletijo
anđeli k njim zlati,
radostno jim zapoje
sveto pesem blaženo:

»Brž hitite, oj pastirčki,
gledat čudo v hlevcu:
v jaslicah leži otrok,
v jaslicah leži vaš Bog!«

Oj pastirčki betlehemski,
srečni vi pastirčki!
Videli ste Jezusa,
Rešenika svojega!

Videli ste Jožefa,
videli ste božjo Mater,
našo ljubljeno Gospo,
ki nas ljubi presrčno!«

Čula ga je dobra Mati.

Pa naš Tonček, mali Tonček,
šel je tja h kapelici,
molit šel je mali Tonček
k Majke božje celici:

»Ljubljena Mati, gotovo ti
Jezusčka rada imaš,
ljubljena Mati, gotovo te
Jezusček prav rad ima.
Veš, da neskončno hudo
bilo bi Jezusčku,

če bi umrla mu ti.
Sliši me, Mamica,
mater ozdravi mi,
ki mi bolni leže,
Mamica dobra ti!« —

Čula ga je dobra Mati,
in še pred večerom v kočo
anđelci prišli so zlati,
ozdravili mamico.

Križev pot.

Šlo je dete z mamo v cerkev
molit sveti križev pot,
oj nedolžno dete srečno,
ki še ni poznalo zmot.

Pa je s prstkom pokazalo
na podobo žalostno,
pa je tiho povprašalo
svojo dobro mamico:

»Mama, kdo je tista žena,
ki pod križem tam stoji,
v modri halji, tožna, bleđa,
ki pod križem tam medli?«

»To je božja Mati, dete.
Zadnjič s Sinom govori,
prosi ga, da naj nam grehe,
zmote naše odpusti.««

»Kdo pa tak hudoben biti
more, draga mamica,
da bi božjo žalil Mater,
da bi žalil Jezusčka?«

Nič ni rekla mati, tiho
je molila križev pot
in, da dete bi Marija
varovala grehov, zmot.

Tamkaj za vasjo.

Tamkaj za vasjo v kapeli
vedno lučica gori,
tamkaj za vasjo v kapeli
nikdar roža ne sahni.

Kdo priliva lučki olja,
da ves čil je vedno žar;
kdo zaliva v lončkih rože,
da ne sahnejo nikdar?

Srebrolasa Marta streže
svoji božji Mamici,
ona je oskrbovalka
v drobčkani kapelici.

In Marija zre veselo
svojo staro strežnico;
malo časa še in vzela
bode k sebi jo v nebo.

Tam bo srebrolasa Marta
stregla ljubljeni Gospej
in se ji zahvaljevala
srečna, radostna brez mej!

Kaj se že poslavljaš?

Kaj se že poslavljaš,
rajski angel maj,
res se že odpravljaš
v sveti raj nazaj? —

Pa če res se vračaš,
maj, že v sveti raj,
pa se spomni tamkaj
naše dece vsaj!

Pa povej Mariji,
kak molila je,
in ves mesec vneto
jo častila je!

Pa poprosi dobro
milostno Gospo,
da pod svoje varstvo
vzame dečico!

Da naj jo izroča
Jezusu vsak dan,
saj je On prijatelj
deci najbolj vdan!

Za slovo.

Naš klic te ne ustavi,
ti greš, prelepi maj, —
a v srcu vsaj ostani,
ostani v duši vsaj!

Da srca kakor deca
nedolžna, čista vsa,
postanejo nam tukaj
deležna je neba!
»Bodite čisti, sveti,
ponižni kot otrok,
da pridete kdaj k meni,«
je rekel Jezus-Bog.

Daj blagoslov nam, majnik,
ne hodi prej odtod,
daj blagoslov, kot dal ga
otročkom je Gospod!

Deklamovanke.

3. Sirota.

Pomlad k nam zopet plava,
vse se je veseli;
le meni klone glava —
za me pomladi ni.

Saj zame več ne cvéte
pomladi cvet noben;
če roka venec splete —
za grob je narejen.

Več roka ne odpira
mi vrat pod rodni krov,
nihče ne razproštrira
več rok mi v blagoslov.

Roditelja ločila
na vek sta se odtod
in mene zapustila —
siroto vseh sirot.

O daj mi dobrotljivo
nebo, kar vzelo si!
Spomin na božjo njivo
pogled mi vsak budi.

Poslovenil Fr. Ločniškar.

Rumena vrtnica.

Cvetličja pravljica v enem dejanju. Po C. Crome-Schwieriag — Fr. Ks. Koblar.

O s e b e :

Rožna vila. — Rdeča vrtnica. — Bela vrtnica. — Vijolica. — Divja rožica. — Rumena vrtnica.

Scenerija: V gradu rožne vile. Pozorišče je predeljeno z zastorom, na katerem vise pripete rože nastopajočih oseb. Pred zastorom dva sedeža z blazinami, ki značita ležišče obeh vrtnic. Na levi prostor rdeče vrtnice, bolj spredaj na desni — bele.

Rdeča vrtnica: Nosi belo obleko, pošito s temnordečimi vrtnicami; na glavi venec rdečih vrtnic.

Bela vrtnica: Bledordeče oblečena, po obleki bele vrtnice, na glavi pravtak venec.

Vijolica: Belo oblečena, obleko pošito z vijolicami, na glavi venec iz vijolic.

Divja rožica: Preprosto oblečena, vsa ovita v trnje, lase ima razmršene, v laseh divji cvet. V roki nosi trnjevo vejico. — Pozneje črno oblečena — na prsih rumene vrtnice, tudi v laseh rumen cvet.

Vila: Zelenkasto obleko, pokrito z rdečimi in belimi vrtnicami in vijolicami. Na glavi venec iz belih in rdečih popkov vrtnic. Kot žezlo nosi lilijino steblo.

Vse razen divje rožice imajo nogavice iste barve kot obleko in bele čevlje — divja rožica pa črne nogavice in črne čevlje.

Ko se dvigne zastor, sedi rdeča vrtnica na svojem sedežu. Bela vrtnica, ki je medtem vstala s sedeža, iztegne roko proti rožnatemu zastoru. Vila spi v svojem hramu. Vijolica kleči ob ležišču vile in se zgane proti rdeči vrtnici, kakor bi velela mir.

Vijolica

(tiho):

Mirno, sestri! In ne kalimo naši kraljici oddiha, miru. V tihem veselju se veselimo, ker za razpore — prostora ni tu. — Trudna zasnivala sladke je sanje. Saj dolga je bila nje pot skoz deželo, preden je žalno zimsko zakletje z blagóslavljaljočo svojo roko izpremenila v rádostno cvetje, zemlji odprla lepote oko. In zdaj — ob potih, vrlih, gaju, gozdu, reke tihem kraju, vse cvete — dehti cel svet! In lica ljudem so veselo vzžarela,

njih srca vsa so jasnovesela — saj doba rož prišla je spet.

(Zagrne previdno zastor in pristopi k vrtnicama.)

Povejta mi razpora vzrok.

Bela vrtnica

(pokaže na rdečo sestri):
Prevzetno govorjenje te-le.
Saj ni prepir moja navada,
i danes ga ne slušam rada.
A ker cvetem, dehtim kot ta,
in stas moj ni nič manj krasan,
ne maram, da bi manj veljala.

Vijolica:

Ah, stari ta prepir in spor.
(Očitajoče rdeči vrtnici):
Gotovo si ti spet začela.

Rdeča vrtnica

(se ponosno dvigne):
Rekla sem le, kar sem smela:
Med rožami slovim najboljši
in vedno sem najboljši slovela.

Bela vrtnica:

Da, samo, da bi me žalila.
Kaj mar ne cvetem in dehtim kot ta,
mar nisem na svetu v veselje srca?
N e d o l ž n o s t i barvo, glej, nosim jaz! —

Rdeča vrtnica:

Šk r l a t n a obleka je večji moj kras —

Vijolica:

Ah drage, čemu brezploden prepir?
Ni lepši nebeški sesterski mir?

Bela vrtnica:

Kaj? Ti s svojo ponižnostjo,
tí boš nama nauke delila?

Rdeča vrtnica

(odločno):

In vendar, ona med nama naj sodi!

Vijolica

(se brani):

Jaz? Kako bi si drznila to?

Rdeča vrtnica:

Da, ti s svojo preprostostjo,
ti najboljše boš razsodila!

Bela vrtnica:

Če hočeš, torej bodi!

Rdeča vrtnica

(vstane — z rastočim navdušenjem):

Škrlatna med mladim zelenjem razprem se,
od daleč smehljam se očesu nasproti,
od daleč pozdravljam ob stezi in poti;
pogledi stoteri so vprti na mé.
Škrlatno iskri se ponosa kri,
škrlat mogočneže zemlje krasi,
in solnce, ko vstaja, škrlatno žari,
škrlatno za gore se potopi.
Veseljja barva mi je podeljena;
škrlatno v kupi vino iskri se,
v tem svitu in žaru je skrb potopljena.
Človeško oko se ob meni vzraduje;
ob mojih temnordečih cvetovih
zaziblje duša v upih se novih,
saj živa krasota nad togo zmaguje!
In pesem mojo slavo opeva,
ljubezni sem najljubši dar,
in če srce v samoti sameva,
moje oko ga dvigne vsekdar.
Od srca do srca sem govorila
vedno besede ljubezni molče,
ljubezen v poroštvo me je izvolila,
ljubezen čakala na mé hrepené.
Katera roža, kateri cvet
je žaru ljubezni bolj ljub in drag?
Saj me želi, zahteva vsak,
za koga bolj peha se svet? —
Ljubljena roka me sprejme tresoče,
na prsih nemirnih še lepše razprem se;
ko v sreči neizmerni veselo ozrem se
na dvojno srečo — srce se razjoče.
In v temnočnih kitah las
moj žar premaža rubinov kras.
Lepote zmagajo občuduje
svet — a kdo najbolj zmaguje?
Gospodstvo, ponos in ljubezen z lepoto —
v meni edini je združeno vse,
vse rože nadkrilim s svojo krasoto,
pred mano vsak cvet obledi in zamrè. —
In zdajci — sodba, kakršna bodi,
prvo mesto je meni povsodi!

Vijolica

(jo občuduje):

Kako cveteš, kako žariš,
kako mogočno se blestiš —
o dobro vem,
kaj si ljudem,
in dobro vem, in dobro poznam,
sestra, tvoj oženi ponosa žareči,
ljubezni, lepote spomin krasan
si ti — zato je tvoj žar vsem povšeči.

Bela vrtnica

(vijolici):

O, saj priznam in privoščim ji kras,
a mojih čistilcev gotovo ni manj.

Vijolica:

Tvoj lesk je blažji in tišji tvoj glas
vabljenja, da ljubi, želi te vsak,
a govori se ti!

Bela vrtnica:

Gotovo,

sestra! Ponos, slavohlepleje je tvoje,
a mir in krotkost bogastvo je moje,
pohlevnost edina moja je moč.
In vendar ljudem nisem manj kot ti,
nič manj zaželjena človeškim očem,
in ljubljena nič manj — dobro to vem —
saj rosa najdražja me često živi.
Ta rosa so tihe človeške solze,
boje se škrlata, a vroče teko
na moje belocveteče telo,
ko srca samotna nad svet hrepene. —
Pač res, cvetica ljubezni si vroče,
ko srce razgreto vzkipuje krvi;
tvoj cvet je podoba razvnete nravi,
a koliko pa se po žaru jih — joče!
Ali, kaj oni, ki mene izvoli?
Ko pot življenja v tuji svet
ga pelje — moj podari cvet
kot blag spomin hlepeče bóli. —
In ko smrt z nemilo roko
odtrga kruto srce od srca,
ko odmre vsa krasota sveta —
krog križa me roka ovije.
Tiha odpoved in hrepenenje
po višjem, upanje v večno življenje
iz mojega cveta lahko dehti. —
Mene izvoli, kdor svet zapusti.
Brez ognja in žara edina imam,
kar onkraj groba človeku še dam:
tolažbe in upa sladki dar.
Naj stavi te svet na veselja oltar,
a jaz na krsti še spremljam ljudi,
ki življenja ljubezen krije —
še zadnje trenutke moj lesk obsije. —
In zdaj razsodba naj govori!
Ne kratim veselja ti žarkega,
a ljubljena nisem nič manj kot ti.

Rdeča vrtnica

(vijolici):

Zdaj čula si zaговор obeh,
razsodi, katera prvenstvo ima.

Vijolica

(ognjevitito):

Enaki sta, sestri, v bogastvih vseh.

(Rdeči):

Ti si veselje in radost očem,
podoba veselja, ljubezni plameteče;

(beli):

diha nebeškega dete si ti,
tolažiš, ko srce potrto trepeče,
dviguješ in kažeš na boljše dni.

(Prime obe za roki):

Sestrici, složno živita odslej,
veselje, tolažbo delita povsod,
življenja dobrote trosita brez mej.

(Rdeči):

Razveseljuj človeški rod

(beli):

in ti, ko srce krvavi,
tolaži ga, da ozdravi.

(Zastor se razdeli, vila se dvigne in pristopi
k rožam.)

Rožna vila

(vse jo spoštljivo pozdravijo; ona objame
vijolico):

Ljubo dete — iz srca pravkar
si govorilo. Hvaležna sem ti.
Čujta me torej! Prepričani vsikdar
od danes med vama naj se pomiri.
Enako sta dragi človeštvu obe,
cvetovi obeh enako dehte.
Ljubezni naj družijo vaju vezi,
in složno živita — kar vsaka želi. —

(Vijolici):

A, če vrednost svojo braniš
sta ti dve, čemu ti molčiš?
Kar sta sestri tvoji storili —
enako vredna ti ne storiš?

Vijolica:

Ti šališ z menoj se, vladarica,
Kako bi se spozabila tako?

Rdeča vrtnica:

Da, res! Neplemenita cvetica!

Rožna vila

(ljubko vijolici):

Da si skromna, kako je lepo!
A vendar, naj jaz zate govorim!
Zares, mogočen ni tvoj cvet;
da vabil bi k sebi razvajeni svet,
ti cvetka si skromnih samotnih tišin.
Očesu človeškemu modro se skriváš,
sanje skromne sama snivaš,
zato si čistosti modre spomin,
ki tiho, pobožno in skromno živi.
Tvoje krasote ceniti ne zna,
kdor ne vé, kaj je nedolžnost srca,
kaj tiha krasota je jasnih oči.

Vijolica:

Vladarica moja, o stoj,
sicer obličje modro takoj
zardi sramu — o saj ne vem,
čemu ta hvala! V zatišju se vzpnem,
vesela sem luči, zelene livade,
sinjina neba mi napaja oko,
boječa trepečem, ko žarek prikrade
se solnčni, da se mi lica nazro.

Rožna vila:

Podoba ti ljuba mladosti si zlate,
vsa vneta za pravo, čisto veselje.
Zato srca dekliska skrbijo zate —
najdražji, najlepši njih si kras.

Divja rožica

(za pozoriščem; razgrajaje):

Pustite me noter! K vili hočem,
od nje pravice zahtevam takoj!

Rožna vila:

Kak šum in kak nepokoje!
Zares, razgrajalko videti hočem!

Vijolica:

Pusti, naj grem pogledat, kaj je.

Rožna vila

(ji namigne z lilijo):

Rdeča vrtnica:

Če sodim prav, bil trnjev je glas —

Bela vrtnica:

Kdo razgrajalka bila bi le!

Rožna vila:

Mirujsa, čuli bota takoj.

Vijolica

(se vrne):

Vladarica, pred vrati stoji
divja rožica — in hoče,
da naznanim njen prihod.
Zasmeha te in žali hudo,
o prosim te, ne sprejmi je!

Rožna vila:

Odpri takoj ji moje duri,
nemudno pripelji jo k meni.

Vijolica:

Kakor ukažeš, vladarica.

Rožna vila

(zase):

Slutim, kaj vodi jo k meni.

Rdeča vrtnica:

Hočeš, da greva, gospa?

Bela vrtnica:

(zapovedujoče):

Ukaži, in greva!

Rožna vila

Ostanita!

Divja rožica

(plane noter in govori proti vijolici, ki jo plašno gleda):

Jaz hočem, moram jo videti!
O, saj je tu!

(Vili jezno):

Kaj, ti si kraljica,
vila vseh rož! Kakšna vladarica
naša si ti, ko zabljaš dolžnost.
Glej, kot tožnica stojim pred teboj!

Rdeča vrtnica:

Sramuj se in molči! O kaka drznost!

Divja rožica:

Ti praviš to, ko imaš pónos svoj,
ko vsaka roka le po tebi
iztega se! A kdo po meni?
Tako ne godi se roži nobeni!
O, kaj sem, vila prejasna, storila,
da tak žalno si me obdarila,
tak prazno, bodeče, tako brez krasù!
Čemu ne nosim obleke škrlata,
samo to prazno krilo sramu!

(Se ozre na obe vrtnici):

O, da bi bila, kot te bogata!
Ne, ne! Ne morem in nočem nositi
te svoje obleke! Ta cvet tak tenak,
brez vonja, krasote, — ta cvet nestasiti
sramotno prenašam iz mraka v mrak!
O sram! Sramota te zadeni,
da té také si obdarila
s krasom, a da revi meni
nisi najmanj privoščila.
Od jeze bi umrla, ko ju vidim! —

Vijolica:

O nehaj!

Rožna vila:

Molči, naj govori!

Divja rožica:

Ko v krasu živem vidim vse,
tedaj v plamenih srce mi zdrhti,
da strla bi nevrede te vezi,
in zahlepim iz trnjevitih mej,
da tudi name bi se stegle roke.
Živih barv hočem odslej,
cveteti, dehteti ponosno kot vé.
Zahtevam, da mojo bol končaš.

Rožna vila

(počasi):

Kaj te privedlo sem je, vem —
da si tožila me rožam vsem,
o vem, strupena je zavist!

Divja rožica

(prestrašeno):

Zavist?!

(Hitro):

O, ko bi bila! A voljo
mi mojo moraš spolniti!

Rožna vila

(po kratkem premoru — počasi):
Hočem!

Divja rožica:

Ah!

Rdeča vrtnica:

Mar res?

Bela vrtnica:

Tej drzni sili
boš se uklonila?

Rožna vila:

Da!

Nič več ne boš samotno stala
v grmičevju. Odvzamem ti
bolest. Po barvi zdihovala
ne boš. Kot sestri čisti
imej jo — a barvo dam ti zavisti.

Divja rožica

(prestrašeno):

Zavisti?

Rožna vila:

Rumena se v grmovju sveti,
enaka drugim oko vabeča,
popolna pa ne bode tvoja sreča —
brez vonja bodo tvoji cveti.

Divja rožica

(prevzetno):

Samo, da sem očesu všeč,
dovolj! Čemu še drugih sreč!

Rožna vila

(pokaže zastor):

Torej — brž stopi noter v hram,
rumena roža pride k vam.

(Divja rožica gre zmagujočega obraza za zastor — za njo počasi vila. Vijolica sklene zastor.)

Rdeča vrtnica:

Kako je brez truda lepoto dobila!

Bela vrtnica:

Z zunanostjo kot me bo svet vabila!

Vijolica:

Ko kletev vladarice sta zabili!
Brez vonja bo! Ošabnost ji je kriva.
Čprav očesu bo vabljliva
cvetela — življenje nje bo brez duha.

Rdeča vrtnica:

Saj vonja ne mara — da le cvete
kot me!

Bela vrtnica:

In to sedaj ima!

Vijolica:

Kdo ve?

Rdeča vrtnica:

Prehitro se je preprosila
vladarica in ji obljubila.

Bela vrtnica:

Počakajmo, kako bo cvetela!

(Zastor se odgrne, vila pride, za njo prevzeto, z dvignjeno glavo in samozavestno »rumena vrtnica«.)

Rdeča vrtnica:

Zares, lepoto je prejela!

Rožna vila:

Le stopi v sester svojih krog,
cvetočo te odpuščam spet.

Rumena vrtnica:

Hvala ti!

(Hoče iti.)

Rožna vila:

Ne, še postoj!

Pomen lepote še izvedil!

(Rumena vrtnica vprašujoč pristopi):

Ne na nedolžni, čisti gredi —
nikjer ne boš — in ta tvoj cvet
ne bo mladosti zdrave cvet
in roža ti ne boš ljubezni —
in nikdar žalujoci svet
ne bo utrgal te na grob.

(Rumena vrtnica postaja bolj in bolj potrta.)

Ne bo odbrala te vesela
krepostna žena in pripela
te, roža prazna in brez duha.
— Saj roža boš odslej na puha.
Le kjer oči se zapeljivosti
iskrile bodo, tam boš ti.

Rumena vrtnica

(potrta):

Ne, tega nisem zahotela,
in te lepote ne želela.

(Poklekne pred vilo):

Ah, stresa me in vsa bledim —
ah kaj, ah kaj sem izprosila!
Odpusti mojim željam zlim,
vladarica naša mila.
Krasote nočem zanaprej,
naj prosto ristem kakor prej.

Rožna vila

(smehljaje):

Lepe ponižne so besede,
zato svoj sklep izpremenim:
Ne iztrebim te iz cvetov srede —
divjo rožico pustim.
A roža rumena boš živela
odslej — enaka drugim boš dehtela.
In kjer le samo po željenju
bo htelo cveta, tam boš ti.
Lepoto tvojo pa zelenje
pomladno vedno obnovi.

Rumena vrtnica

(ji poljubi roko):

O dobra vladarica!

Rožna vila:

Glej, zavist

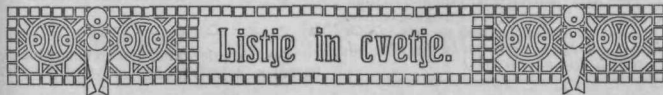
je sveta kriva bolečin.
Pred njo usahne vrelec čist
dobrot izvor in vseh vrlin,
zastruplja vse srca kali,
ki jih ljubezen zasadi.
Zato, rumena roža, pomni
obleke vzrok in nje pomen!

(Vsem):

A vé, še čujte izrek zadnji:
On, ki veseljnosti ogromni
je dal življenje, da je dar,
on hoče v rožah vseh doseči,
da v čistosti tihotni sreči
edine služite vsikdar!

(Skupina.)

Zastor.

**Modrost v pregovorih domačih
in tujih.****Davek.**

Davke dajati pa umirati je treba povsod.
Davek in slabo vreme se nikjer ne pri-
ljubi.

Delavec.

Delavcu Bog pomagaj. (Pomagaj si sam,
in Bog ti bo pomagal.)
Delavec je plačila vreden.

Dobrega delavca ni mogoče preplačati.
— Dobri delavci niso na trgu naproda. (Jih
ni lahko dobiti.)

Dober delavec nikoli ne zamudi.

Dober delavec je vesel svojega dela.
(Dela rad in z navdušenjem.)

Dobremu delavcu služi (ustreza) vsako
orodje. — Slabemu delavcu je vsaka motika
preslaba (vsaka sekira preskrhana).

Kakršen delavec, tako delo. — Po delu
spoznaš delavca. — Delo hvali delavca.

Delavec, ki je naprej plačan, pusti roke doma.

Delavca delo izuči. (*Francozi pravijo: »Kovaje se kovač uči kovati.«*)

Delo.

Z Bogom začni vsako delo, in bo dober uspeh imelo. — Delo brez molitve je oreh brez jedra, nebes brez zvezd. — Delo je naše, blagoslov je božji. — Delo je človekovo, uspeh je božji. — Pri delu roké, pri Bogu srce! — Moli in delaj!

Kjer se dela vse nedelje, tam se sreča mimo pelje.

Kdor ne dela, naj ne je. (*Sv apostol Pavel.*)

Kdor noče delati, naj strada. — Kdor se dela boji, slabo živi. — Malo dela, malo jela. — Kogar ni bilo pri delu, naj ga tudi ne bo pri jelu. — Kdor hoče hleba, mu je delati treba.

Delo je zdravilo proti uboštvu. — Kjer delo hišo straži, tam se ne more uboštvu nastaniti. — Delo je najboljši biring, ki podi berače iz dežele (vasi).

Pridno delo je gotovo bogastvo. — Brez dela redko kdo obogati. — Delo bogati. — Delo polni kuhinjo in denarnico. — Kdor se dela boji, si nikdar hiše ne zgradi.

Delo vse premore. — Delo premaga vse težave. — Za delo je vse naprodaj. — Z delom se nebesa kupijo.

Delo dela iz kamenja kruh. (*Večkrat je to skoraj dobesedno res: mnogo kamenitih in peščenih krajev se je z velikim trudom izpremenilo v rodovitna polja. Pa tudi v splošnem pomenu: z napornim delom se služi kruh.*)

Delo človeka živi, lenoba ga mori. — Delo je dobra domača lekarna. — Delo rado sadi rožice po licih. — Delo je zdravilo za dušo in telo. — Daleč od dela, blizu satana.

Kolikor dela, toliko sreče. — Delo vselej kaj pridobi.

Delo ima grenke korenine, pa sladek sad. Delo in trud krajsa dneve. (*Priden delavec skoraj ne ve, kdaj mu dan mine.*)

Storjeno delo je prijetno. — Storjenega dela se človek rad spominja.

Po storjenem delu je prijeten počitek. — Trdo delo, lahko (sladko) spanje. — Kdor je delo končal, temu ni treba peti uspavanke.

Delo sodijo ljudje, Bog pa srce. (*Kdor dela iz dobrega namena, mu bo Bog poplačal, če se tudi delo ni posrečilo.*)

Nove knjige in listi.

Nemščina brez učitelja. I. del: Nemška slovnica za samouke; II. del: Slovensko-nemški razgovori v vsakdanjem življenju.

Sestavil Pavel Novak. V Ljubljani, 1913. Cena vsakemu delu posebej broš. K 1'20; oba dela skupaj vezana v eno knjigo staneta K 2'80.

Slovarček nemškega in slovenskega jezika. Sestavil dr. J. Slebinger. V Ljubljani 1913. Cena K 1'20, v platnu K 1'80.

Vse te tri knjižice, v založbi Katoliške Bukvarne, so bile zelo priporočane po raznih časnikih, in kalikor nam je znano, se pridno naročujejo. Namenjene so v prvi vrsti samoukom. Pristaviti pa moramo, da bodo jako koristile tudi onim, ki imajo redni šolski pouk iz nemščine. Ako namreč poleg slovskega pouka predelajo obe knjižici, bodo veliko pridobili. Zakaj pri jezikovnem pouku je pač poglavitna reč praktična vaja in pridobitev primernih izrazov.

Posebno bo mladini dobro došel »Slovarček«. Veliki besednjaki so predragi za male učence, pa tudi preokorni za ono omejeno uporabo, ki pride v poštev pri začetnikih.

Naloga.

(Priobčil Vekomir.)

Odberite devet živalskih imen, ki imajo po pet črk ter ta-le pomen:

●	○	○	○	○	1. družabna ptica.
○	●	○	○	○	2. mrčes.
○	○	●	○	○	3. riba.
○	○	○	●	○	4. ptica plovka.
○	○	○	○	●	5. štirinogata žival.
○	○	○	●	○	6. ptica pevka.
○	○	●	○	○	7. koristna ujeta afrikanska.
○	●	○	○	○	8. štirinogata žival.
●	○	○	○	○	9. hrošč.

Črke, ki pridejo tja, kjer so temne točke, imenujejo največjega pokončevalca gosenic.

Šaljivo vprašanje.

Juha, meso in prikuha — kako se piše to z dvema črkama?

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5'20 K, za pol leta 2'60 K. — Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Sveto Telo.

Rádostno ziblje se morje zeleno,
žametno morje pšenice,
biseri morje krasijo nešteti,
biseri — mak in modrice.

Maku je lice v žarečem škrlatu
z vročim plamenom gorelo,
tihu pa v haljici modro-ponižni
stalo modric je krdelo.

Mak razigrano pa vriskalo tako je:
»Juhihi, kdo se bo z mano?
Mene za kralja vsa njiva priznava,
meni poklanja se vdano!«

Prišla nevihta je: venci nad vrati
hišo so bránili strele.
Mak pa je stokal in vènel na polju,
vihre škrlat so mu vzele.

Toda modrice neslišno in bajno
so med seboj govorile.
Kaj so pač neki takrat šepetale?
Zdi se mi, da so — molile ...

Prišla dekletca so, čvrsta in zala,
v morje zabredla pšenično,
pa so modric si dehtečih nabrala,
v vence povila jih lično.

Venci so jélove mlaje krasili,
koder procesija šla je,
blagoslov Sveto Telo je rosilo,
blagoslov tudi na mlaje.

V. V.-rt-v.-c.

Domovina.

(Povest. — Spisal Cvetinimirski.)

V.

godilo se je, na kar je le malokdo mislil: rudarji so še zmerom stavkali in se niso hoteli podati, četudi je že marsikdo izmed njih stradal. Pa tudi lastnik rudokopa se ni omečil, niti za spoznanje ne. Čakal je potrpežljivo tistega usodepolnega trenutka za uboge trpine, ko jih bo prisilil glad, da se bodo vsi, od prvega do zadnjega, sramotno ponižali in postali voljni, da nadaljujejo za krivično pritrغانo, znižano plačo že precéj časa prekinjeno delo. Tako je mineval dan za dnevom, teden za tednom . . .

Vse mestne ulice so bile preplavljene z brezposelnimi delavci. Ta temna reka nesrečnih ljudi je tekla mirno in počasi po svoji globoki strugi naprej . . . Tuintam je obležal kdo za cesto in čakal vdano zadnje ure, ker je bil že preslab in ni mogel nikamor več naprej . . .

Pretekal je teden za tednom, pa še vedno ni bilo konca stavke, kakor listja in trave je bilo po vseh cestah slabooblečenih, močno raztrganih, razcapanih ljudi. Bledi in upali so bili vsi v lica in so klanjali glave globoko na prsa. Lačni in sestradani so lazili semintja: bolezen in smrt sta zrlí iz njihovih globokoudrtih oči . . .

Slabo se je godilo Brekanovim. Pošel je docela že ves denar, ki ga je bil zaslužil oče nekda in ga je shranil za največje potrebe. Nekaj dni že so prav malo jedli, ker so se bali, da bi ne potrošili preveč denarja za hrano.

Nekega popoldne je oče sam potarnal:

»Kaj bo, če bo šlo tako naprej? Še nekaj soldov je ostalo, vse drugo je pa šlo kakor po vodi. Saj ne bomo mogli plačati stanovanja, na cesto nas poženó, vse skupaj, v bedi in revščini, v kateri živimo . . .«

Materi se je zalesketalo v očeh.

»Ah, da smo morali v tistih lepih časih iz domovine v to kruto tujino! Da smo morali zdoma, kjer je bilo tako prijetno toplo — k tujim, brezsrčnim ljudem! Po pravici nas tepe sedaj Bog . . .«

Oče je skomizgnil z ramení.

»Zgódilo se je, na kar nisem nikdar mislil: da se bom enkrat — sestradan in izmučen v tujini — z ljubeznijo in hrepenenjem v srcu spominjal domače grude; na to nisem nikdar mislil — in vendar — zgódilo se je!«

Mati je upognila nekoliko vrat.

»Sedaj je, kar je! Ne pomaga nobena tožba več. — Kakor v pasti smo, kakor v zanjki . . . Treba je le, da se vdamo v božjo voljo in čakamo ponižno boljših časov . . .«

»Človek pride šele takrat do spoznanja, ko stoji na robu prepada,« reče oče klaverno. »Sedaj vem, kaj nam je bila domovina: ljubeča mati je bila — mi otroci pa smo bežali z zaničljivim posmehom od nje.«

Rekel je oče in se je okrenil in šel . . .

Žalostno je bilo dosihmal življenje; še veliko bolj žalostno je pa postalo odsihmal.

Mati je pazila na vsak vinar: štedila in varčevala je, kolikor je bilo mogoče, — toda zastonj. Prišel je dan, ko ni bilo v shrambi niti skorjice kruha več, ko ni bilo v denarnici tudi vinarja ne.

»Sedaj smo pa pri kraju!« je povedala mati očetu. »Živila so pošla, nič več ni denarja. Zadnje solde sem dala snoči za ajdovo moko . . .«

Očetu je planila vsa kri v lica.

»Torej tako daleč smo prišli. Bog se nas usmili! Kaj bo pa sedaj?«

»Ne vem,« je vzdihnila mati in si otrla s predpasnikom solzo z oči.

Oče je sedel na stol kraj mize in je skrnil obraz v dlani. Žalost tako velika, tako nedopovedljiva, je segla v njegovo srce, da bi bil zakričal od groze in okamenel.

Mati se je ozrla vanj in še bolj hudo ji je postalo pri srcu.

»Govorili smo nekoč, da bomo šli prav kmalu domov — takole čez kakšni dve leti približno,« se je domislila mati. »Sedaj pa še ni gotovo, če bomo sploh katerikrat mogli . . . Saj bomo še morda od gladu pomrli tu, kdovedi . . .«

Oče je pogledal izza prstov v njena sesušena, nagubana lica.

»Govorili smo, govorili!« je pokimal z glavo. »Sedaj pa kar naenkrat taka neprilika! Kdo bi si bil mislil! . . . Komaj da sem ozdravel, — že zopet druga nesreča, kakor da mi je tako usojeno . . .«

Dvignil se je s stola, planil je k odprtemu oknu, se naslonil na polico, in ni ničesar več izpregovoril: Prevelika je bila bridkost v njegovem srcu. Mati pa je odhitela v čumnato in je tiho jokala . . .

Nič več ni bilo v shrambi jedil — denarnica je bila prazna. Glad se je jel oglašati vedno bolj in bolj.

»Kako sem lačna!« je prosila Silva; nič več ji ni bilo mar pisane punčke iz cunj.

Manči je govoril:

»Kruha! Kruha! . . . Tako sem že zanič, ker nič ne jem. Nobenega veselja nimam več do žagice in do svederčka. Kako naj rezljam s praznim želodcem?«

In Rozalka je tiščala glavo v predpasniku:

»Samo skorjico kruha, samo požirek kave bi rada, da bi ne bila več tako hudo lačna!«

Materi je bilo ob takih prilikah, kakor da ji para kdo z brušenim mečem prav počasi srce, kakor da jo davi kdo s koščenimi rokami za vrat, za grlo . . .

»Saj bi dala, ko bi imela — čisto vse bi dala!« je odgovarjala in si brisala solze z lic.

Prišlo pa je še hujše. Potekel je mesec — od nikoder niti krone, da bi plačali stanovanje. Od nikoder pomoči, kakor da se je zaklel ves svet proti siromašni družini.

Par dni je še počakal hišni posestnik; dalje pa ni maral.

Ves poten in rdeč v zabuhla lica je pridrvil nekoč po stopnicah navzgor in je planil razjarjen v sobo.

»Kdaj pa mislite plačati, ljudje krščanski, kdaj?« In pričel se je kregati s hripavim, zadirljivim glasom. »Celo večnost vas ne bom čakal — razumeli? Ali naglo plačajte, ali pa se poberite na cesto! Beračev ne maram — berači so doma na cestah. Do jutri bom še počakal, ker sem usmiljen človek. Če mi pa jutri ne plačate, vas poženem na cesto.«

Okrenil se je gospodar in odšel je brez pozdrava, kakor je bil prišel . . .

Oče je tekel takoj na Poldetov dom in ga je prosil za posojilo. Toda Polde sam je bil ravnotako v stiski. Samo par kronic mu je posodil. »Če bi imel več, bi več dal,« je rekel in si obrisal potno čelo.

Drugi dan je prišel hišni posestnik, kakor je bil obljubil.

»Plačate ali ne plačate?« je vprašal osorno kakor birič. Sedel je komodno na klop in položil svoje kratke, obilne roke na kolena.

Oče se mu vljudno pokloni.

»Nekaj imam . . ., pa ne vem, če bo zadosti. Zato vas prosim, imejte vendar usmiljenje z nami. Sedaj je ravno stavka — sem brez službe in ničesar ne zaslužim . . . Bom pa drugič več dal, ko bom imel zopet službo.«

Hišni posestnik pa se zlobno namuzne.

»Kaj, tako se govori z menoj, gospodom?! Kdo vas je pa zopet tega navadil? . . . Saj pravim: kmet ostane kmet, pa ga deni, kamor hočeš . . . In nekaj o stavki ste govorili. Kaj pa to meni mar? Sicer je pa naravnost nesramno, da so začeli rudarji stavkati. Delali bi rajši, delali in ne pohajkovali po mestu. Lepo bi se zahvalili Bogu, da pridete sploh do dela, da ne pomrete od glada. Sam napuh vas je. Še sami ne veste, kako poceni živite, kako dobro se vam godi.«

Oče je potegnil iz žepa denarnico in mu je dal izposojene krone.

»Samo toliko imam sedaj — drugo plačam prihodnjič!« reče proseče in povese glavo.

Gospodar je denar sprejel in ga spravil urno v žep. Nato pa je nabral obraz v silno resne gube.

»Ne maram tega!« je zaklical zvonko. »Premalo je. — Kdo pa naj vedno čaka na tiste uboge soldke, ki jih zasluži lahko vsak otrok! Nobe-nega pardona več! . . .«

Tedaj je pristopila s sklenjenimi rokami mati k trdosrčnemu možu.

»Bodite usmiljeni! Saj bomo vse plačali . . . Ne moremo si pomagati, ko je sedaj stavka . . .«

Hišni posestnik pa se zakrohota.

»Le nikar takih besedi, mamica! Saj se dobro poznamo. Ne maram tistega smešnega prosjačenja . . . Pri meni se govori: ali dà ali ne — in amen potem!«

Oče pa dé:

»Dosedaj smo vam redno plačevali — ali ni res? Poslej vam bomo pa tudi . . . Ampak ravno zdaj smo v denarni stiski . . . Tudi stradati moramo . . . Torej, če bi mogli potrpeti kak mesec, ko bom imel zopet službo . . .«

»Pregovarjate me, toda pregovorili me ne boste!« je pomežiknil posestnik in je vstal. »Dobim lahko takoj nekaj ljudi, ki bodo stanovali tukaj; pa tudi pošteno plačali, kakor se spodobi. In še danes jih bom dobil. Glejte, da izpraznete sobo do večera!«

Mati je glasno zajokala.

»Prosim vas, samo tega nikar! Ne podite nas na cesto! Imejte potrpljenje z revčki, vsaj nekoliko časa ga še imejte.«

Hišni posestnik se je razsrdil.

»Tako govori vsak, ne samo vi, mamica . . . Same sitnosti ima človek z berači . . . Pri meni velja le tisti, ki plača: denar je sveta vladar!«

Okrenil se je posestnik proti durim.

»Nikar še iti!« je planil oče za njim in mu je poljubil roko. »Saj boste dobili čisto vse — do zadnjega vinarja vse . . .«

Hišni posestnik je pomislil.

»To so samo besede in nič drugega kakor besede. — Pa naj bo! Preselite se s svojo ropotijo še do večera gor v podstrešno izbo; zadosti lepa in zadosti velika je za berače. Vidite, kdor ne plača, se pokori.«

Pritisnil je za kljuko.

»Lahko bi vas pognal na cesto, ker mi niste plačali vsega,« je še govoril in se držal zelo modro. »Toda jaz sem usmiljen človek in vas pustim za tako beraško plačo v podstrešju . . .«

Po teh besedah je odprl duri in je odšel visokozravnan po stopnicah navzdol . . .

»Sedaj pa imamo, kar smo iskali,« je rekla mati, ko so zamrli zunaj na stopnicah koraki.

»Kaj hočemo!« se je tolažil oče. »Da nas le na cesto ni zapodil, pa je dobro. Že tako smo bili doslej visoko, v četrtem nadstropju; odslej bomo pa še više, kakor se kaže.«

Mati je nagubančila čelo.

»Čim više, tem slabše. Za korak bliže prepada smo že. Še nekoliko, pa bomo pri kraju s svojo lahkomiselnostjo. O, zakaj smo se odpeljali nekoč zdoma preko morja . . .«

»Resnica oči kolje!« je dejal oče klaverno in je bridko zavzdihnil . . .

Še preden se je zmračilo, je bila Brekanova družina že izpraznila sobo. Napotila se je s svojo robo v podstrešno izbico. Zelo nerodne, vegaste in črvice stopnice so vodile gor, tako da je moral biti človek vesel, če je prišel na vrh tak, kakršen se je bil odpravil spodaj. Izba je bila majhna, nizka in močno zaduhla. Kakor v kakšni mrtvašnici je bilo v njej — po gnilobi in trohnobi je dišalo vse naokoli. Dvoje ozkih, zaka-

jenih in s pajčevino na debelo prepreženih oken je strmelo krmežljivo in leno vunkaj na morje začrnelih streh in zakajenih nizkih in visokih dimnikov...

V bedi in revščini je odslej potekalo Brekanovim življenje. Stradati so morali. Mati je pričela plesti nogavice. Te je potem prodajala, da je dobila kak vinar. Tudi Rozalka je že pletla in je pomagala materi. Ker je stavka še zmerom trajala, si je skušal dobiti oče na kak drug način delo. Zdaj je stopil par dni k temu, zdaj zopet k onemu imenitniku iz mesta, da mu je pal kak sold v žep... Ali to se je redko zgodilo. Čakalo je toliko ljudi na kruh... Velikokrat se je vrnil oče prazen domov in vzdihoval pred materjo in otroki...

Pa niso bili Brekanovi sami gor v podstrešju. Poleg njihovega stanovanja je životarilo v prostorni čumnati nekaj starikavih, koščenih žensk s splahnelimi lici in vdrtimi, vodenimi očmi. Vse polno opravkov so imele te ženske: hodile so semintja po nagnitih, škripajočih deskah in brunih; ropotale so z razno šaro in so se pogovarjale tiho in skrivnostno med seboj. Tuintam se je zadela ta ali ona s komolcem ob duri Brekanove izbe, da se je potreslo vse naokrog, in je oddrsela v luknjastih copatah počasi naprej... Kaj pravzaprav so počenjale te ženske, tega nihče Brekanovih ni vedel. Ali je delala katera izmed njih v kakšni tovarni, ali je bila sicer drugače zaposlena, kdovedi. Najbolj živahna izmed vseh je bila stara Klotilda. Šepala je; napolslepa je tipala z rokama naokrog in je pela pri tem z jokajočim, vzdihujočim glasom. Kadarkoli jo je slišal Manči tako peti in je videl njena izžeta, nagubana lica, ga je stresel mrz do kosti in zbežal je kakor pred ostudno lobanjo, ki se ječé odurno reži...

Na drugi strani — Brekanovim ravno nasproti — je stanoval krojač Volbenk Krejči. Majhen, priletan možiček z ostro kozjo brado in globokim, bistrim pogledom. Oženjen je bil z debelo žensko Kunigundo, ki se je venomer smehljala s čudnim, a lepim smehljajem. Volbenk Krejči sam je bil rodom Hrvat in je bil jetičen. Popival je časih po cele dneve in se je vračal mnogokrat zvečer po strmih, veĝastih stopnicah navzgor ves jokav in skesán. Zdajpazdaj je med potjo tudi kaj prevrnil in je praskal s smrdljivimi žveplenimi vžigalicami po zidu, da bi napravil luč. Tedaj je stala njegova žena Kunigunda gotovo že pred durmi in ga je pričakovala s solzami v očeh, ker je imela tako zanikarnega mcža...

Večkrat je prišel krojač Volbenk Krejči tudi v Brekanovo zaduhlo izbo. Zakaj samo par korakov je bilo od njegovih do njihovih duri. Roke je tiščal Volbenk Krejči vedno v žepu, v ustih je imel pa portoriko in je kadil. Malomarno je bil oblečen: črna kravata in visoki, ozki ovratnik sta bila že močno zdelana, suknja s škrici je bila na konceh raztrgana, na hrbtu pa zelo posvaljkana in svetla, skoro prozorna. Hodil je pa Volbenk k Brekanovim in bili so ga veseli, najbolj vesel seveda Manči.

»No, kako kaj?« je izpraševal mater ali pa očeta in je pri tem pihal dim iz ust, da je legalo kakor londonska megla od stene do stene v že takó zadosti zakajeni izbi.

Govoril je Volbenk Krejči počasi in s poudarkom, pogled témán in oster, v dno duše zroč. In vse, kar je Volbenk Krejči govoril, je bila čista resnica. Manči ga je zmerom verno poslušal.

Dolgo so se navadno pogovarjali. Če je bil pa Krejči predolgo pri svojih sosedah, se je prizibala Kunigunda prav kmalu do duri, odprla jih varno in je pokukala s svojim smehljajočim obrazom v izbo.

»Hm, saj je tu... Kaj pa imate tako važnega?«

Stopila je v izbo, tiho, neslišno, roke ob boku, trepalnice napolzatisnjene.

»Volbenk! Šivat se spravi!... Kaj boš pohajkoval okoli?«

In Volbenk Krejči je vstajal. Obadva sta odšla iz izbe. Po nagnitih, trhljih tramovih je bilo čuti le še rahle, komaj slišne korake. Naposled so tudi ti rahli koraki zamrli...

Ker je imel Manči Volbenka zelo rad, je stopil nekoč k njemu v sobo. Ni se pa malo začudil, ko je zagledal na mizi živopisano papigo, ki se je izprehajala semtertja, se czrla nenadoma na majhnega fantka in ga grgraje pozdravila:

»Dober dan! Dober dan!... Kako kaj? Kako kaj?«

Manči je obstal in je gledal strméč lepega, čudnega ptiča.

»O! O!« se je zakrohotala papiga, se okrenila in stopala ponosno po mizi.

»Kajne, kaj takega pa še nisi videl, fant!« je rekel Volbenk Krejči Mančetu in se je dvignil s stola, kjer je bil sedel in nekaj šival.

Manči je zmajal z glavo.

»Pa da zna govoriti, ti presneti spak ti!« se je začudil Manči in je še zmerom ogledoval papigo kakor kakšno posebno čudo božje.

Volbenk Krejči se je pa vzravnal in si prekrizal roke na hrbtu.

»Zna govoriti, zna... Samo nekaj besedi namreč... Toda težko sem jo naučil, težko... Še sedaj jeclja kakor majhen otrok...«

»Kako lepa je!« jo je pohvalil Manči. »Kar lesketa se, kakor bi imela perje od zlata in od srebra...«

Kunigunda, ki je luščila v kotu fižol in je metala prazne stroke v širok pehar, se je nasmehljala.

»Se ti dopade, kaj?« je vprašala Mančeta in dvignila glavo.

Manči je pokimal.

»Močno se mi dopade,« je odgovoril in se okrenil.

Volbenk Krejči si je prižgal dišečo portoriko in je zagnal napoldogorelo žveplenko daleč od sebe, pod klop za mizo.

»Počakaj malo, fant!« je zaklical za Mančetom, ki je pritiskal že na kljuko, da bi šel.

Manči je okrenil glavo.

»Kunigunda, daj no, odreži fantku kos kruha, preden gre...« je namignil Krejči svoji ženi in je sedel zopet na stol, da bi šival.

Kunigunda je planila naglo pokonci, šla je k omari, odprla jo je sunkoma in je vzela iz nje velik hleb korúznega kruha ter ga položila na

mizo, Nato pa je potegnila iz miznega predala dolg svetel nož in je odrezala od hlebca precejšen kos.

»Ná, pa jej, da ne boš lačen,« je podala Mančetu kruh; obrnila se je in odšla na svoje mesto...

Manči se je vljudno zahvalil, odprl duri in švignil domov...

Nikdar pa ni izgubil Manči veselja do rezljanja. Stisnjen za mizo, glavo globoko sklonjeno, skoraj na kolenih, je čepel venomer s svedrom in žagico na trhleni, napolzbiti klopi in je rezljal raznolike lepe reči. Te je spravljajl potem v staro skrinjo. Veliko izrezljanih igrač je dal tudi Silvi. Imela je zaraditega Mančeta zelo rada. Nanovo je naredil Manči lep lesen kelih. Tega je podaril Rozalki.

Če so bili pa dnevi grdi in deževni, je Manči še posebno rezljal in delal. Časih je šel tudi še dol v delavnico k Mihi, da je dobil kaj lesenih koščkov, ki jih je potreboval, če je hotel narediti kaj novega... Tudi je kazal Mihi svoje nanovo narejene reči: kelih, križ, kip Matere božje z Jezusom v naročju, lično barkico z jamboro in jadrom, dolgouhega zajca itd.

Miha in Ludvik, obadva, sta se čudila, ko sta ogledovala spretno izrezljane umotvore mladegega umetnika Mančeta.

»Če ta fant ne bo kipar, pa ne bo nihče!« je rekel včasih Miha Ludviku in si obrisal mokre brke.

»Lahko postane kipar — zakaj ne?« se je zasmejal Ludvik. »Talent ima; škoda bi bilo, če bi ga ne uporabil...«

Manče je bil vesel, če ga je pohvalil Miha; zakaj zelo veliko je dal na njegovo besedo. Skoro toliko kakor na Volbenkovo...

In zmerombolj priden je bil Manči. Zmerombolj je rezljal doma, gori v mrzli podstrešni izbi. Naj je sedel že kjerkoli, naj je bil tudi lačen — sveder je tiščal v desnici, žažo v levici, in je vrtal in žagal, pri tem pa žvižgal kakor vesel rokodelec...

Slabo so živeli Brekanovi, ker še vedno ni bilo konca stavke. Komaj toliko sta zaslužili mati in Rozalka, da je bilo za črn kruh. Oče je dobil pa le redko kak sold, čeprav je hodil cel dan po mestu in je iskal dela...

Pripetilo se je pa, da je prišel nekoč o mraku Klanškov Polde s svojo soprogo Berto in s sinčkom Konradom v podstrešje k Brekanovim. Po vegastih stopnicah navzgor se je bil Konradek zvrnil na tla in se udaril na nos tako zelo, da mu je pričela teči kri...

»Da si vendar enkrat prišla!« je rekla mati Berti in ji je podala roko. »Glej, pa Konradka imaš tudi s seboj... to je prav...«

Polde je omahnil na klop. Curkoma mu je tekel znoj s čela, ves razgret je bil v lica.

»Strma je sedaj pot k vam, o Matija, strma kakor pot v nebesa!« je začel in je gledal na očeta.

»Kar je, je!« je zavzdihnil oče. »Da le na cesti nismo, kakor jih je toliko...«

Polde je pokimal.

Poglejte lilije na polju ...

»Tudi res, Matija . . . Kaj misliš, koliko časa bo še trpela ta stavka? Koliko časa bomo morali še stradati?«

»Kdove,« je dejal oče in je kihnil v velik, pisan robec . . .

Tudi Berta je sedla in Konradek, mali, bistrooki, je sedel kraj nje.

»Čakajte, vam pripravim kave!« je rekla mati proti koncu, ko so se bili že dolgo pogovarjali in je Polde vstal s klopi in se pokrnil, da bi šli. Berta je zamahnila z roko.

»Ni treba, Meta, nikar ne. Saj vem, kako hudi časi so nastopili sedaj za vas in za nas . . . O, da smo morali v tistih lepih časih zdoma v kruto tužino!« je zavzdihnila še povrhu in je žalostno pogledala.

Polde je ravnotako zavzdihnil:

»O, da nismo ostali takrat doma, lepó na gorkem! Kako zadovoljno bi lahko živeli! Sedaj pa — kdaj se mi bo izpolnila želja, da bom videl zopet enkrat, po dolgem času, ljubljeno domovino?«

»Moje misli govoriš, Polde!« mu je pritrdil oče.

»In moje tudi!« je rekla mati. »Samó jaz imam trdno vero, da nam bo zasijalo solnce sreče prej, kakor si mislite . . .«

Medtem je prinesel Manči iz skrinje svojega »volka«, nategnil vrvico, in »volk« je planil hrumeč in brnéč v velikih krogih po izbi. Vsi so utihnili in so gledali in so se smejali.

»Kako skače!« se je začudil mali Konradek. Manči je prijel Konradka za roko.

»Ti je všeč?«

»Je.«

Ko je »volk« omagal in se zgrudil klaverno na tla, ga je Manči pobral in ga je dal Konradku. Konradek je navil vrvico, potegnil zanjo, in zopet je »volk« plesal in norel iz kota v kot.

Manči je rekel:

»Konrad! Ta »volk« je sedaj tvcj. Kar spravi ga; boš imel vsaj kakšno igračo, da ti ne bo dolgčas doma.«

»Moj je lahko?« se je razveselil Konradek in je začel tudi sam plesati po izbi, ker mu je bil »volk« tako močno všeč.

»Tvoj je!« je ponovil Manči.

Konrad je spravil »volka« v žep in se je zahvalil Mančetu.

Kmalu nato so se Klanškovi poslovili in so odšli . . .

Manči pa je hodil poslej mnogokrat k Volbenku. Krejči ga je bil vedno zelo vesel. Manči namreč ni bil pravnič pust in dolgočasen fant, kakor jih je dobiti povsod zadosti. Tudi dol na cesto v Mihovo delavnico je hodil Manči pogosto. Razgovarjal se je z Miho, smejal se je Ludvikovim dovtipom in se je izprehajal po prostorni delavnici semintja . . .

Največ je bil Manči seveda doma in je žagal ali pa vrtal. Pri delu je veselo žvižgal in se smehljaj.

Nekoč opoldne, ko so Brekanovi ravno kosili, so se odprle nenadoma duri v izbo, in vstopila sta mizar Miha in neki drug elegantno oblečen gospod v fraku. Naglo sta pozdravila in sta obstala.

»Ali imate fanta doma?« je vprašal Miha. Nedeljsko je bil oblečen, črn cilinder je imel na glavi, zlato verižico na telovniku.

Manči se je dvignil s klopi izza mize in je stekel prožnih korakov k Mihi.

»Tukaj sem!«

Gospod v fraku se je nasmehnil, ko je zagledal živahnega dečka pred seboj. Sklonil se je in je pobožal zlatolasega fantka po glavi.

»Daj, pokaži temu gospodu, kar si napravil!« je namignil Miha Mančetu.

Manči je poskočil veselja, okrenil se je in je odskakljal k svoji skrinji, kjer je imel izrezljane reči. Zagrabil je vse skupaj in je nesel na mizo to čudno robo.

Gospod v fraku je opazoval z zanimanjem vse te lične izdelke, ki so ležali lepo v redu na mizi.

»Well!« je rekel končno. »Ta fant je pa brihtna glavica... Lahko bo šel z menoj, če bo hotel...«

Sedel je tujec na stol, ki mu ga je ponudila mati, in tudi Miha je sedel.

Razvnel se je živahen pogovor. Gospod v fraku je povedal, da je kiparski mojster in da išče učenca. Tudi je izrazil mnenje, da bi vzel Mančeta s seboj. Takoj še ne, ampak čez leto dni, ko fant še malo poraste in postane bolj resen.

Oče in mati, obadva, sta bila s tem zadovoljna. Najbolj zadovoljen je bil pa Manči sam. Kar zavriskal je od veselja: še leto dni, potem pa v kiparsko šolo!...

Mati je napravila gospodoma črne kave, in pila sta v globokih požirkih. Ko sta izpila, sta se dvignila s sedežev in se poslovila. Gospod kipar je stisnil še prej Mančetu svetlo srebrno desetico v pest.

Veselo upanje v veselo bodočnost se je naselilo v Mančetovem srcu; nič žalosti ni bilo več v njem.

Obiskoval je Manči še vedno Volbenka in je opazoval lepo papigo. Časih mu je dala Kuničunda še kakšen kos kruha. Šel je pa Manči tudi še k Mihi zelo pogosto, in Miha mu je povedal, da je tisti kiparski mojster gospod Sebald, ki stanuje v predmestju v neki baje zeló gosposki hiši...

Manči je poslušal Miho zmerom s širokoodprtimi očmi. Tudi se je smehljaj v svojem srcu lepim sanjam, ki so mu plavale pred očmi kakor jadrni oblaki na daljnem obzorju...

Pri čebelicah.

(Albinica pripoveduje svoje sanje.)

Bj, oj, kaj se mi je sanjalo nocoj!« je hitela pripovedovat krasnega majnikovega jutra mlada Albinica svojima sestricama Barici in Nežiki, ko so sedele vsaka pri svoji skledici sladkega Kneippa, mešanega z mlekom. »S sosedovim Andražkom sva se igrala na vrtu pred čebelnjakom, oba majhna kot palčka, a palčka najmanjše vrste na svetu, ki ni večja od čebelice. Bilo je začuda lepo. Jablane so se smehljale rožnardeče in belo je gledala na naju zgodnja hruška, zelena Magdalenka. V zelenem grmu v meji je žvrgoel črni kos in piskal na flavto. V Mihelnovi hosti je žuborelo petje zgovornih škorcev. Vsaka živalca, vsaka rastlinica je kazala novo življenje.

Toplo je sijalo sonce čez našo rdečo streho na naju. Midva pa sva z občudovanjem gledala proti čebelnjaku, iz katerega so se usipali celi roji pridnih čebelic, nabirat medu, ki ga imamo vse tako rade. Glasno sva se pogovarjala, kako lepo bi bilo, če bi imela tudi midva drobna krilca, da bi mogla poleteti v panj in si ogledati čebelno kraljestvo od blizu. Kar priletli prijazna siva čebelica na bližnji regrat in zabrenči:

»Pogovarjata se o čebelicah. Ali bi šla res rada z menoj v panj?«

»O, in še kako rada,« je zaklical Andražek. »To mora biti veselo pri vas!«

»Toda, ali ne bo preveč soparno pri vas, ko vas je toliko skupaj na stanovanju?« se oglasim jaz boječe.

»Ha - ha - ha!« je zabrnela krilata znanka na cvetici in se samega smeha držala za trebušček. »Pri nas v panju, — pa naj bi bilo soparno in zaduhalo! Kje si pa vendar že kaj takega slišala? Zi, zi, zi! Odkrito vama povem, da živi na kmetih in še bolj po mestih na tisoče ljudi v takih stanovanjih, da bi čebelica ne vzdržala v njih niti pet minut! O ne, ljuba otročiča, Drejček in Binka, bodita le brez skrbi! Nič hudega se vama ne zgodi pri nas. Videla bosta, kako lépo je življenje v naši palači. Samo pazita, da ne razžalita katerega izmed naših »ljudi«, čem reči: čebelic. Posebno pa ne kraljice ali matice! Kajti ponosne smo čebele zelo in hitro imamo pri rokah orožje — želo. Kaj ne?« šegavo je pri tem pogledala čebelica — ime ji je bilo Medenka — Andražka, ki je imel na nosku še ostanek od bule, ki se mu je bila naredila pred tremi dnevi vsled pika čebelice, ko je bil prišel tik pred panjevo žrelce in je mahal z rokami.

»Hudo zbadajo vaše šivanke,« se odreže Drejček. Toda če boš ti najina varihinja, pojdeva brez strahu za teboj.«

V tem trenutku zakliče Medenka: »Kvišku, za menoj!« — In — oj čudo, sestrici! Oba z Andražkom sva imela na hrbtu po dva para lepih, prozornih kril, da so se lesketala v solčnih žarkih kot božja mavrica po nevihti.

»Živio,« je zakričal Andražek in se dvignil kot v zrakoplovu. »Kakšno veselje za nas!« Toda meni je bilo — lahko mi verjameta — čudno pri

srcu, ko sem se zibala tako lahkotno po zraku, kot bi bila milni mehurček, kakor smo jih spuščale včeraj v zrak. Vsi trije smo splavali čez drenovi grm pri krivorepki na cvetlični vrt, kjer so posadili mama tiste lepe zlate in bele narcise, dišeče modre hiacinte in škrlatne tulipane, ki so se pa zdeli meni nocoj tisočkrat lepši, ker so bili tako orjaško veliki proti meni, palčku čebelne velikosti. Bilo je vse kakor v samem rajju. V zraku je bilo polno hrcščev in majhnih hrostečkov, ki so šumeli od cvetočega Naftugarjevega drevja proti našemu vrtu in nazaj, da si poiščejo medu ali da si ogledajo za malčico troho cvetja ali listja. Pa sredi veselja sem doživela tudi strah. Kajti na bližnji strehi je donelo grozno čivkanje — kot ste piščalk pri parnih strojih. Šlo je skozi ušesa. Večkrat se je zakadila na tla velikanska roparska ptica in je odnesla kako ubogo čebelico, morda težko obloženo z medom, ali pa tudi veliko, rejeno gosenco kot plen v svoje gnezdo. Da, le pomislita mojo grozo, ko sem ugledala, da zalezuje tak velikan — eden naših vrabcev na svinjaku! — krilatega Andražka samega, hoteč ga dobiti v kremplje. Le komaj, komaj mu je ušel, skrivši se v cvet velikega tulipana, sicer bi bil izginil v roparjevem kljunu za zajtek. Že sem imela oči polne solzâ za Andražkom, kar spet prileze iz skrivališča. Pa kakšen je bil! Od temena do podplatov rumen kot čevljarjev kanarček. Držalo se ga je vse polno cvetnega prahu ali peloda. In ko je stopil Drejček na rob cvetice in se otepal, se je kar kadila od njega zlatorumena meglica. Jaz sem sedela na lepem jegliču — zlahtni trobentici — pozabila na nevarnost in se veselo smejala čudnemu pojacu. A nenadoma zagrmi za menoj bučeč glas:

»Hola! Kaj pa iščejo ti gostje tukaj?« Vsi trije se urno zasučemo in ugledamo za seboj velikega, debelega trcta.

»O, ravno prav, gospod Medojed, da ste tukaj! Mi boste vsaj pomagali, da razkaževa tema ljubima otrokoma natančno naše cesarstvo,« je hitela pozdravljati gospodičina Medenka trota in se je globoko priklanjala.

Trot je povešal svoje male tipalke, kot bi hotel podati tovarišici roke v pozdrav, in je mrmral:

»Dobro jutro, ljuba sestrica! Z veseljem sem ti na uslugo. Saj je mcje življenje drugače tako sama puščoba, in tudi v panju je danes precej prazno. Večina delavk je šlo na pašo po med, doma pa ga ni niti za en naprtec, da bi si ubogi Medojed potolažil kruleči želodček. To je najslabši čas za nas čebele v maju — kadar rojimo, to se pravi, ko nas zapusti z matico vred nekaj tisoč stari panj in se naselimo v novega, a popolnoma praznega! Že nekaj dni sèm je vse narobe: nobenega pravega reda, kot sem ga navajen, posebno pa nobenega reda v hrani. In to je vendar glavna stvar v življenju. Jest in piti in spat — to je moje geslo na svetu, in ravno tega se sedaj ne morem držati.«

Nama z Andrejčkom je bil novi znanec takoj povšeči. Res je bil neroden kot »medved«, po katerem je nosil ime (Medo-jed), toda drugače je bil vesele narave kot pustni godec. Ker še nisem videla nikoli preje

takega gospoda, sem se drznila in sem ga vprašala po imenu. Mislite, da mi je kaj zameril? O, prav nič ne!

»Baron Medojed, prvi trot v ministerstvu naše kraljice Regine sem izza zadnjega rojenja!! Seveda je moja služba veliko preimenitna, da bi smel opravljati navadna dela kot druge čebele. Saj so te ustvarjene samo za delo kakor ptica za letanje, in njihova sveta dolžnost je, da pitajo nas barone, pa ne tako pičlo, kot ravnajo ravno sedaj.« Jezno je zaškrtal s čeljustmi in se oziral naokrog z zelenkastimi očesci, da me je stresala kar mrzlica. Pa zopet se je potolažil ta baron in je nadaljeval: »Glas, oj glas imam pa lep, in zato se nikar ne čudita, ljuba otroka, če je izvolila kraljica mene in moje brate za dvorne pevce in za godce, da prirejamo večkrat koncerte v veselje celega kraljičinega dvora. Toda, oprostita — če hočeta videti naše stolno mesto, prosim vas vse skupaj: kar za menoj! Bo mi v veliko čast, da vama bom mogel pokazati čuda in zaklade naše dežele.«

Spotoma nam je pripovedoval gospod baron razne zanimivosti iz slavne preteklosti malega čebelnega naroda. Poudarjal starost svojega rodu, hvalil njegove običaje, ki jih je svet vedno občudoval; dà, celo modrijani in pesniki človeškega rodu so stavili čebelo za zgled, ki naj ga posnemajo njihovi mlajši.

»Saj še zdaj velja pregovor: priden kot čebela,« prekine trota Andražek, nič hudega sluteč. Toda te besede so se zadrle baronu v srce kot trn v peto in jezno je zarenčal:

»Ba, taki pregovori, ki cikajo le na delavske stanove, za našo veličino nimajo zmisla! Brrr! Nekoč mi je grdi veter prinesel na ušesa celo pregovor ‚Si len kakor trot‘, kot bi bila naša žlahta brezbrizna, lena svojat. Brrr!« Baronu so se tresle tipalnice kot listki na trepetliki grozne razburjenosti.

»Pa zakaj niste pičili, gospod baron, zlobnega jezika, ki je izbleknil to grdo zabavljico zoper tako poštenega gospoda, kot ste vi?« je poizvedoval nedolžni Andražek.

»Bu, bu!« je zarohnel trot, tresoč se silne jeze. »Ali si mar prišel semkaj, da se norčuješ iz mene, reveža?«

Strahu ves zelen je odskočil Andražek vstran, boječ se trotovega žela. Medenka pa mu je prišla na pomoč: »Odpustite, gospod baron, mlademu mojemu prijatelju. Ni vas žalil vedoma, kajti premalo še pozna čebelno družino in ne vé, da nimate vi in vaši bratci nikakega žela.«

Oddahnila sva se oba z Andražkom, ko sva slišala, da novi znanec nima orožja. Toda ta zavest in pa novica, da trot nič ne dela, je barona v najinih očeh silno ponižala — vsaj za devetdeset od sto. Bila sva še vedno trdno prepričana o pravilu, da: Kdor ne dela, naj tudi ne jé!

Prišli smo do glavnih vrat kraljeve graščine — do panjevega žrelca, kot pravijo oče. Kako lep prizor! Ne meneče se za svet so hitele pridne delavke vun, druge zopet noter v palačo. Pred vhodom je pa stala majhna četa — kraljeva garda — kot straža in je mahljala s krilci tako urno in krepko semintja, da je nastal močan prepih.

»O joj!« sem zavpila jaz. »Kakšen vihar vendar uprizarjajo te ženske s krilci! Saj se komaj obdržim pri tleh.«

Kihajoč me pa potolaži Medenka: »Ne boj se, Albinica! To delajo samo zato, da ni tako zaduhlo notri. V palači sami je še veliko takih čebelic, ki skrbijo edino le za prezračevanje in za prenavljanje zraka. S tem obenem odženemo iz panja preobilno vlago, ki izpuhteva iz sveže nanošenega medu.«

Med tem razlaganjem sva se ozirala z Andražkom radovedno okrog sebe. Videla sva poleg pridnih delavk tudi večjo čredo tovarišev trotovih, ki so se ravno gnetli vunkaj skozi žrelce na izprehod, da si preženo dolgčas.

»He, gospod baron!« se je oglasil Andražek. »Zdaj pa vidim prav natančen razloček med vami in med delavkami. Vi ste najprej mnogo večji.« Trot se je držal mogočno in napihnjeno — kot ona žaba v stavi z volom. »Drugič imate lepo, okroglo glavo in velike, svetle oči. Vaša krila so daljša, telo veličastnejše, glas tako krasno poln in globok in — in —« je hitel ves goreč, »žela nimate.«

Baron je glasno zarohnel: »O tem mi molči! Že v drugo si me žalil in prav zaslužil bi, da te zapodim domov.«

Rešila pa ga je zopet Medenka, češ: »Andražek, lepo si označil gospoda barona. Lepe postave je res, kakor praviš, in ima nebeško lep glas, toda« — reče obrnjena k trotu — »kaj ste že hoteli povedati o delavkah?«

Pa trot je zaničljivo zavihnil nos, meneč: »Kdo bo izgubljal čas s pripovedovanjem o tem beraškem delavskem ljudstvu! Bilo bi zanj preveč časti. Pojdite rajši noter z menoj! Zagriznemo kosec peloda in vrček medu; že davno mora biti čas za malico!«

Toda jaz sem si hotela na vsak način prej ogledati natančneje delavke, ki jih je baron tako preziral. Meni so bile pa tolikobolj povšeči. Takoj sem opazila razloček med njimi in troti. Delavke so manjše, imajo bolj stisnjeno telesce, zadaj prišpičeno, in na koncu jim tiči pekoče bodalo. Njih obrazek je bolj podolgast, tipalke so nežnejše, nožice pa bolj kosmate. Meni so se zdele sploh veliko lepše nego brezdelni baron, četudi si v panju tega nisem upala izreči, da se ne zamerim mogočnemu gospodu.

Uvrstili smo se v procesijo čebel, ki so šle v panj. A težko bi bili prišli brez barona noter. Zakaj nismo vedeli dnevnega gesla ali parole. Zato pa je dal trot stražarkam dotično znamenje s tipalnicami in pustile so nas skozi.

Grozna tema nas je obdala v prvem hipcu, tako da sem se boječe oklenila Medenke. Pa oči so se mi hitro privadile polmraku, da sem mogla razločiti čebele, ki so pahljale zrak v notranjem prostoru. Bilo jih je gotovo dvajset. Ko so se utrudile, so jih zamenjale v službi druge.

Da bi pokazal svojo veljavo v panju, je jel izgovarjati trot svojo državo in se opravičevati tako-le: »Prijazno nam oprostite, ako ni vse,

kakor bi moralo biti. Šele pred nekaj dnevi smo se priselili in nismo mogli še dcdobra vsega počediti.«

Četudi je bilo to deloma res, vendar je bil panj na potu do najlepšega reda in snage. Čele čete delavk so si neumorno prizadevale, da odglodajo in odneso iz palače vsako najmanjšo smetko ali slamico. Najbolj pa je zanimala naju z Andražkom gruča delavk, ki so bile zelo nemirne. »Kaj neki imajo?« je povprašal Andražek. Prijazno potaplja Medenka bližnjega trota s tipalnicami in ga vpraša po vzroku nemira. Vprašanec dostojno odzdravi in reče: »Ej, nerodna gosenica je imela smolo, da je med rojenjem padla v panj. Ker ni našla pravi čas vrat, jo bodo sedaj umorile naše ženske.«

In res, že sem videla, kako se je vrgla cela truma čebelic na žrtev in jo zatrupila s stoterimi želci. Z grozo sem si zakrila obraz pred tem krvavim prizorom. Andrejček je pa že popraševal Medenko: »Ali ne bodo sedaj vse te čebelice pomrle, ker ostane želo z nazaj zakriviljenimi kaveljci v rani?«

»O ne,« je rekla Medenka. »Goseničje telo je mehko kot maslo in v njem ne ostane želo kot v tvoji koži. Le pri piku v trdo telo morajo umreti.«

»Prav jim je,« je menil Andražek, »zakaj pa vbadajo v telesa, za katera nimajo ustvarjenih žel.«

Medtem so trgale čebele mrtvo gosenico kos za kosom in jo nosile vun na prosto.

Ko smo odšli naprej, smo naleteli na veliko zapreko, ki je dala zopet opraviti stotinam delavk.

»Podobna je ta skala drobnemu jabolku,« je zaklical Andražek. »Ali je prišla ta tudi z rojem vred v panj?«

»Prav mogoče,« je zamrmral baron trot.

»Kaj pa napravijo ž njo?« sem poprašala jaz boječe — usoda gosenice mi ni hotela iz spomina.

»Še tega ne veš?« se začudi baron. »Vsako stvar, ki je ne moremo spraviti iz panja, prevlečemo z voskom in pelodom kot s firnežem.«

Ker si nisem upala nadlegovati ponosnega barona še naprej, sem se obrnila rajši na prijazno Medenko za natančnejše pojasnilo.

»To je zelo preprosto,« je dela ta. »V dobri minuti boš vse sama videla. Glej, že začenjajo.«

In res se mi je prikazal od vrat sem čuden prizor. Majhen vlak delavk je lezel počasi proti nam. Na nožicah je pa nosil rjavkasto-rumene široke turške hlačice, »obnožino« iz cvetnega prahu. Poleg nabiralk medu živijo namreč v vsakem panju še številne čebele, ki donšajo v prvi vrsti le pelod ali cvetni prah. Videla sem, kako so jemale delavke te kepice s čeljusti raz nog, jih mešale med seboj in gnetle, kakor mati testo za kruh — dokler niso imele pred seboj celega kupčka mehkega, voskastega lepila. Nato je šla pa druga za drugo in mazala to zmes enakomerno preko jabolčne kepe toliko časa, da je bilo videti le še voskast griček sredi panja.

S takim voskom so natirale čebele tudi tla in stene v panju, pa zamazale vsako najmanjšo špranjico, dokler niso bila tla bliščéča kot parket in stene kot obite s tapetami.

Čimbolj je zanimalo naju vse to, toliko bolj pa se je dolgočasil trot. Zaspalo je mrmral, komaj odzdravljal tovarišem, ki so ga srečavali. Bilo je očitno, da si želi spanja, še bolj pa medu.

Nenadoma pa se je ustavilo vse delo. Od zunaj je privršelo brezštevila delavk, ki so drle vse navprek v panj.

»Halo!« si je mel oči trot. »Nevihta bo. Vse dere domov! Za ves svet ne morem umeti, zakaj nočejo lenobe delati, kadar je zunaj mokro! Lenoba, sama lenoba!«

Nastala je silna gneča, prepih in celo ploha se je vsula v panj — jaz pa sem se prebudila v postelji, ker so bili mama že preje odprli okno in me poškopili z blagoslovljeno vodo. Če bom kdaj še tako srečna, da pridem med to pridno ljudstvo v panj, vam bom pa zopet zvesto povedala svoje sanje.

Fr. P.

Kakor babica in dedek.

(Detinska slika.)

Nislili smo, da sta Rupnikova babica in dedek že umrla, pa še nista. Pravzaprav se bomo že pozneje pogovorili, kako smo prišli do te vesele misli: Rupnikova babica in dedek še živita.

Še vedno kakor včasih hodita v gosti k Zornikovi botri. Zornikova kumica že vé, kako jima more takrat postreči.

Na mizi mora stati visoka vaza s širokim krožnikom, obloženim s sladkimi piškoti, svitki, srčki, zvezdicami, šolnčki, petelinčki, jerbaščki in kdove s čim še.

Pripravljeni morata biti tudi dve beli skodelici, poveznjeni na krožnik z modrim pasom. Poleg skodelice ne sme manjkati srebrne žličice z okusno izrezanim imenom na držalu: Z. Z. Rupnikova babica in dedek sta že razumela, da to pomeni: Zofija Zornik. Še nekaj. In to je glavna reč: Kava je morala biti že kuhana. Tako da Rupnikovima ni bilo treba storiti drugega kakor sestí in se dobro imeti.

Babica in dedek sta pa tudi vedela, kako morata nastopiti pred Zornikovo kumico. Babica je navadno pripeljala s seboj malo vnukinjo Vido, kateri je bila Zornica krstna botra. Dedek pa je prišel v lepi baržunasti čepici, ki mu jo je ob njegovi zlati poroki naredila Zornikova Zofija sama.

Res! Prijetno je bilo pri Zornikovi kumici na obiskih. Posebno v mrzlih zimskih dnevih se je tako mehka toplota razširjala od velike peči po prostorni sobi; in če si še v okna pogledal, v katerih so cveteli ciklamni

in nagelni in včasih celo aceleje, si mislil, da je pri Zornikovih najlepša pomlad.

Tako je bilo včasih.

Ali danes je res pomlad. Pri Rupnikovih in Zornikovih pa letos ni več tako, kakor je bilo včasih.

Rupnikovo babico so zakopali ravno v osmini po prazniku svete Apolonije, ki je bila babičina patrona. Na Gregorjevo so pa Rupnikov dedek zatisnili oči za vselej.

Takrat je bilo pri Rupnikovih mnogo bridkosti doma.

Petletni Mirko se je vrgel k vratom, odkoder so odnesli dedka, in plakal je, da so mu pošle že vse moči. Le včasih je še v dolgih presledkih in izdihih potegnil sapo k sebi in naposled — zaspal. Ko se je prebudil, mu je bilo nekoliko bolje.

Vidi pa je bilo še huje pri srcu. Pomislite! Babico je ljubila kakor mamico. Če si jo vprašal: »Katero imaš rajša? Babico ali mamico?« — in če sta obe poslušali — si spraval Vido v največjo zadrego. Takrat je molče obe prijala za predpasnik in odgovor je bil dan. Sedaj pa babice ni bilo več. Pa tudi k Zornikovim ne pojmeta več in še mnogokaj drugega ne bo več.

Rupnikova Jelica je hodila že tretje leto v šolo. Med šolskim učenjem, med knjigami in nalogami je preje pozabila na žalost bridke izgube. Polagoma so se dali utolažiti vsi Rupnikovi otroci; tudi Mirko in Vida, ali babice in deda niso pozabili.

Babica in dedek sta še vedno živela v njihovem spominu, še več, tudi v njihovem govorjenju, vedenju in celo v igranju.

Kadar so bili posebno židane volje, tedaj so si rekli: »Igrajmo se babico in dedka!«

In pogovorili so se,

»Jelica! Ti boš Zornikova botrca.«

»Ja, ja! Jaz bom Zornikova botrca. Vidva, Mirko in Vida, bosta pa dedek in babica.«

»Pa k tebi bova prišla v goste.«

»Saj res! To bo prijetno.«

»Pa kave nama boš skuhala.«

»Bom! Bom! Samo ti, Mirko, moraš priti v dedkovi čepici. In ti, Vida, ne pozabi svoje punčike.«

»Začnimo! Jelica, začnimo!«

»Tako! Tja v stransko sobo pojdem. Tam bo pri Zornikovih. Pripravita se in čez nekaj časa pridita.«

Dogovorjeno.

Jelica je šla v stransko sobo pripravljat malo južino. Mirko in Vida pa sta se v prvi sobi pripravljala za odhod.

Mirko si je pokrtil glavo z dedkovo čepico; zadaj jo je spel z drobno bučico, da mu ni preveč uhajala na ušesa.

Vida je vzela v naročje svojo punčiko — Miklavžev dar. Kako je

Poset.

bilo punčiki ime, tega Miklavž ni povedal, a danes je dobila ime po Vidi. To pa zato, da bo pri Zornikovih vse tako, kakor je bilo včasih.

Mislili smo, da sta Rupnikova babica in dedek že umrla, pa še nista. Le pogledjte ju! Zopet gresta k Zornikovim kakor včasih.

Babica nosi v naročju malo Vido, dedek pa so svojo pipo pozabili doma.

Sta že pri Zornikovih.

Trk! Trk! Trk!

»Notri!« Glas Zornikove kumice.

»Dober dan, botrca!«

»Dober dan! Kako sem vaju že težko čakala. Takoj se zasučem.

In kava bo na mizi.«

Dedek je pomenljivo pogledal po sobi in položil desnico na babičino ramo. Mala Vida se je pa ali po nesreči ali po neuljudnosti obrnila proč. Babica jo je morala pokarati:

»Ti otrok ti! Kako se obnašaš? Poglej botrci v obraz; če ne ...«

»Če ne ...« — je nadaljevala botrca — »ne bo malice.«

»Porednica!« — so jo karali dedek — »nič ji ni treba dati.«

»Oh! Tudi vidva, babica in dedek, bosta morala še nekoliko počakati. Krop že vre. Še kavo zmeljem. Kakor bi mignil, pa bo.«

»Saj se ne mudiš tako. Pa sedeva in se kaj pomenimo. Botrca, kako je s kupčijo?« je pričela pogovor babica.

»Slabi časi! A beračit še ne pojdemo!« je ponosno odgovarjala botrca.

»Tudi pri nas imamo še vedno za pipo tobaka.« Dedek so segli v žep po pipo. »Ti kačji pastir, ti!« — so se razjezili — »Spet sem jo pozabil doma.«

»Jemine! Kaj rohniš? Ali moraš vedno kaj v ustih imeti kakor otrok.«

Botrca se je zasmejala. A takoj potem je vzkliknila:

»Joj, joj! Mleko kipi ...«

Tako je bilo včasih in tako je še danes pri Zornikovih, kadar prideta Rupnikova babica in dedek. Nista še umrla, ne. V svojih vnukih živita naprej.

Kancijan.

Pomladna.

Na vejico drobno pa ptička je sela.

Zakaj?

Ker maj

prišel je, pa gnezdece bo si pripela!

V gredici je deklica pesem zapela.

Zakaj?

Ker raj

še sanja nedolžna ji dušica bela!

Bogumil Gorenjko.

Spomin na maj.

Ko bi še enkrat, za en dan vsaj, posijalo tisto toplo solnce majnikovo v srce, za en dan vsaj da bi se vrnil v dušo tisti maj, ki smo ga živeli v tihi rojstni vasi z otroškimi srcem, z detinsko dušo!

Štirje smo bili: Novakov Janezek, Ježev Anton, Drobničev Francek in jaz, vsi štirje cvet vaškega detinskega naraščaja. Kakor kralji smo bili bogati v svojih mladih srcih! Hoste in log, to je bilo naše kraljestvo, in le malokdaj je prišlo v tem kraljestvu do državljanskih bojov; če pa je že prišlo, se je prepir poravnal še isto popoldne, kot se je vnel.

Štirje smo bili in radi smo se imeli kakor se imajo radi otroci med seboj in ne vedo, zakaj in ne vprašujejo, zakaj.

Zasijalo je nebo, tisto mehkomodro majnikovo nebo, zapel je škrjanec, vesel svoje prostosti, polje je pognalo bilko in cvet, v tihi dolini je vzklika prva šmarnica, majnik je prišel v deželo!

Kako smo ga težko čakali mi štirje s srci, polnimi hrepenjenja in pričakovanja!

In zdaj je tu!

Šli smo, vsi smo šli v hosto, po rož. Pod grmi so se skrivali rdečekljunji petelinčki, drhtele so bele Marijine srajčke, in kako veselje, če smo našli nedolžne šmarnice! Kar zavidali smo tistega, ki jih je našel prvi. In ko smo ga klicali, se ni hotel oglasiti, da bi vse sam potrgal. Ni se oglasil, a ne morebiti iz nevoščljivosti — saj smo imeli vse skupno — ampak iz tistega otroškega ponosa, da bo lahko rekel: »Jaz sem dobil šmarnice, vi pa samo petelinčke in Marijine srajčke,« se ni oglasil.

Veseli smo se vračali domov.

Šli smo k nam v hišo. V kotu je stal oltarček. Lep je ta oltarček in milo se mi stori, ko ga zagledam, kadar se vrnem domov. Zložen je iz tankih, lepo izrezljanih deščic, poln stolpičev in rozét. Naredil ga je star mož z očali na nosu. Z drobno žagico je zrezljal deščice, s tankim črtalom narisal v les rozete in jih sestavil z umetno roko v lepo enoto, v lep oltarček, — tako so mi pripovedovali mati, ki so mi ga kupili za god od starega umetnika.

In zdaj je maj! In kakor so v cerkvi zamenjali oltarno sliko sv. papeža Štefana s podobo Brezmadežne, tako sem tudi jaz zamenjal na svojem oltarčku mal kip sv. Janeza Krstnika z lurško Gospo, ki so mi jo mati prinesli z Brezja.

Pred oltarčkom je visela svetilka na treh pozlačenih veržicah, in droben plamenček je kakor da bi poskakoval od veselja, ko smo prinesli rož, jih zložili v šopke in jih v ličnih, z zlatimi rožami orisanih vžicah razpostavili po oltarčku.

Oj, koliko skrbi je bilo pri sestavljanju šopkov! Drug drugega smo popravljali, drug drugega učili, drug z drugim tekmovali, kdo ga bo zložil lepše.

In to je bilo vsak dan. Vsak dan isto, a vendar vsak dan tako novo in tako prijetno opravilo!

Zazvonilo je. Mogočno je donel ta glas, zmagoslavno in ponosno; zdelo se ti je, da je ves zrak poln tega ljubkega, a obenem slovesnega glasu.

»V prvo zvonil!« smo si rekli in se spogledali in vsi smo vedeli, kaj nam je storiti.

»Glejte, da boste šli k šmarnicam. Mi, stari, ne moremo iti. Ko bo v prvo zazvonilo, se lepo umijte in preoblecite, potem pa pojdite počasi! Pa lepo molite!« Tako so rekle menda matere vsem in odšle na njive.

Kmalu smo bili vsi v nedeljskih suknjicah in v klobučkih z rdečim in zelenim perjem za trakom; hlačice so pa bile dobre kar stare delavniške.

Prijeli smo se za roke in šli smo štirje junaki iz Gorenje vasi v bližnji trg k fari k šmarnicam.

Zbrali smo se pri angelski mizi — kjer je bil prostor za deco — in odgovarjali litanijam, večkrat pač malo raztreseni, kakor je le prerado razmišljeno mlado otroško srce. A vendar molili smo z veseljem, in mehko nam je bilo v dušah, ko je zazvonil zvonček in je duhoven dal blagoslov z blestečo monštranco. In veseli, v srcih Gospodov blagoslov, smo se vrnili domov.

Še bolj kakor šmarnic pri fari pa smo se veselili večernic pri kapelici koncem vasi. Oskrbovalka te kapelice je bila stara Andrejčkova Jera, ki je užigala drobno lučko, zalivala rožam v pisanih lončkih in venčala tiho stanovanje svete Matere s pestrimi venci.

Zvečer, ko je že odzvonilo avemarijo, se je zbrala vsa vas, ki ni imela časa k šmarnicam, pred kapelico. Prišla je Jera, odklenila z drobnim ključkom vrata, prižgala dve voščenkni in začela moliti litanije.

Otroci smo pokleknili pri vhodu kapelice; matere z deteti v naročju so posedle po stolčkih, ki so jih vsak večer prinesli iz sosednjih hiš; v ozadju so stali možje, klobuke v rokah.

Po litanijah je zapela Otavšca, stara cerkvena pevka, kako Marijino; moško so poprijeli možaki in tudi otroci smo prikladali nežne svoje glaske, in pesem, preprosta, a v srce segajoča, se je razlila kakor blagoslov nebeške Matere čez tiho vas.

In kar težko in žalostno je bilo vsem v srcih, ko je prišel zadnji maj, ko se je zadnjič zbrala vas okrog Gospe pri beli kapelici koncem vasi. Kar nekako tesno je bilo v dušah, ko je hrepeneče-tožno zadonela poslovilna pesem:

»Z Bogom!« dan's Marija pravi,
 »Z Bogom!« srčno vas pozdravi.
 »Za vas bom prosila,
 oj z Bogom, preljubi!«

Minul je maj! Kot utone solnca sijaj, tako je utonil, in kot gredo sanje, tako je šel mimo, in tako je šla mimo in utonila detinska mladost! S krepko, neizprosno roko je seglo življenje med junake Gorenje vasi, in razkropili smo se, in ločili smo se, da si vsak poišče srečo življenja — ali jo bomo našli, kdové?

Ta je v daljni Ameriki. Morda koplje globoko v temni jami, da bi odkril zaklad hrepenečemu očesu.

Ta zopet je šel v tujo deželo. Palico je vzel in torbo, objel mater: »Mati, svet je velik! Doma je revščina! Grem, da kaj zaslužim in ko se vrnem, bo tudi pri nas lepo!« Jokala je morda mati, a sin je šel v tujino — morda še misli na mater, morda je že obledél v njegovem srcu blag spomin nanjo, morda jo je že pozabil popolnoma.

Oni orje doma sočno njivo. Vola mu vlečeta zelen plug, ki reže rane rodovitni zemlji, da iz njih zraste bogat sad.

In jaz sem daleč od tihe rojstne hiše, daleč od tistega kraljestva mladih dni, v tihi celici, topli in prijazni.

Daleč smo drug od drugega, vsak gre za svojo srečo, vsak za svojim ciljem — a vem, da se vsem poraja v tihih trenutkih hrepenenje v srcu: o da bi še enkrat, za en dan vsaj, posijalo tisto toplo majnikovo solnce v srce, za en dan vsaj da bi se vrnil v dušo tisti maj, ki smo ga živeli z otroškimi srcem, z detinsko dušo!

Bogumil Gorenjko.

Marijin mesec.

Prikaži se, krasota maja,
razjasni, milo se nebo! —
Že v duši hrepenenje vstaja,
prevzema čustvo me sladko:

Na dan, na dan, ve cvetke bele,
razširjajoče mehki vonj,
smehljale boste se vesele,
ko k »šmarnicam« bo vabil zvon!

Dà, tja pred Mater in Devico
nedolžne cvetke koprne:
pozdravlja vsaka stvar Kraljico,
otroško ljubi jo srce.

Smehlja obličje se Mariji,
ko zre častilcev zbrani krog;
vse kliče v rajski harmoniji:
»Visoko te je dvígnil Bog!«

»Pozdravljajo te vsi rodovi,
zaupno kličejo vsekdar,
priklanjajo se vsi cvetovi,
pozdravlja slednja božja stvar.«

»Pozdravljena, Kraljica maja!«
na zemlji verniki pojo,
srce se v milosti pomlaja
in hrepenenje gre v nebo.

O. E. B.

Majnikove pesmi.

Zložil Bogumil Gorenjko.

Poslušajte pesmi te!

Poslušajte pesmi te;
pel jih je cvetoči maj,
ko se vračal je v naš gaj,
v naše lože vasovat!

Poslušajte pesmi te;
pevala jih je pomlad
sredi pomlajenih trat,
sredi radostnih dobnav!

Pesmi te pa jaz sem čul:
pa so šle mi do srca,
kakor majnik prek polja,
in ostale so mi v njem!

Na božjo pot!

Šla je hčerka z mamico,
šla na sveto božjo pot
k sveti božji Materi
tja na Radostno gorô.

Sveta Mati, glej, tako
moja pesem z dušo mojo
k Tebi gre na božjo pot,
da mi milost skažeš svojo,
varuješ me grehov, zmot!

Kaj, da danes deci . . .

Kaj, da danes deci
kar žari v očeh,
kar žari ji v licih
radost, sreča, smeh?

Kaj se v mladih srcih
ji vzbudilo je,
kaj se v mladih dušah
ji rodilo je?

Kaj ne vidite?
Šmarnic poln je gaj!
Kaj ne veste še,
da prišel je maj?!

In da deca roma
srečna vsa brez mej
srečo voščiti svoji
ljubljeni Gospej?

Oj zato ji danes
kar žari v očeh,
kar žari ji v licih
radost, sreča, smeh!

Kdo je cvetôv nasejal?

Kdo je cvetôv nasejal
na trato mlado,
zvezdice kdo je nažgal
na jasno nebo?

Sveti Devici Gospod
je rož nasejal,
sveti Devici Gospod
je zvezde nažgal.

V čast ji zdaj bodo cvetele
ob potu za maj,
v čast ji zdaj bodo gorele,
ko prišla bo v gaj
praznovat svoj maj!

Pred kapelico.

Tam pred kapelico
lurške Gospe
rastejo lilije,
čiste in bele,
kakor je halja
lurške Gospe.

Tam pred kapelico
lurške Gospe
molijo deklice,
vse še nedolžne,
kakor so lilije
lurške Gospe.

Vdano, zaupno
k lurški Gospej
dvigajo deklice
očke nedolžne,
prav kot potonike
lurške Gospe.

Na paši.

Pa na paši včeraj peli
so pastirčki trije,
oj pastirčki, verni sinčki
Matere Marije:

»Pa pastirčki betlehemski
so ovčice pasli
sredi tihе polnoči
v sveti noči blaženi.

Pa naenkrat priletijo
anđeli k njim zlati,
radostno jim zapoje
sveto pesem blaženo:

»Brž hitite, oj pastirčki,
gledat čudo v hlevcu:
v jaslicah leži otrok,
v jaslicah leži vaš Bog!«

Oj pastirčki betlehemski,
srečni vi pastirčki!
Videli ste Jezusa,
Rešenika svojega!

Videli ste Jožefa,
videli ste božjo Mater,
našo ljubljeno Gospo,
ki nas ljubi presrčno!«

Čula ga je dobra Mati.

Pa naš Tonček, mali Tonček,
šel je tja h kapelici,
molit šel je mali Tonček
k Majke božje celici:

»Ljubljena Mati, gotovo ti
Jezusčka rada imaš,
ljubljena Mati, gotovo te
Jzusček prav rad ima.
Veš, da neskončno hudo
bilo bi Jezusčku,

če bi umrla mu ti.
Sliši me, Mamica,
mater ozdravi mi,
ki mi bolni leže,
Mamica dobra ti!« —

Čula ga je dobra Mati,
in še pred večerom v kočo
anđelci prišli so zlati,
ozdravili mamico.

Križev pot.

Šlo je dete z mamo v cerkev
molit sveti križev pot,
oj nedolžno dete srečno,
ki še ni poznalo zmot.

Pa je s prstkom pokazalo
na podobo žalostno,
pa je tiho povprašalo
svojo dobro mamico:

»Mama, kdo je tista žena,
ki pod križem tam stoji,
v modri halji, tožna, bleada,
ki pod križem tam medli?«

»»To je božja Mati, dete.
Zadnjič s Sinom govori,
prosi ga, da naj nam grehe,
zmote naše odpusti.««

»Kdo pa tak hudoben biti
more, draga mamica,
da bi božjo žalil Mater,
da bi žalil Jezusčka?«

Nič ni rekla mati, tiho
je molila križev pot
in, da dete bi Marija
varovala grehov, zmot.

Tamkaj za vasjo.

Tamkaj za vasjo v kapeli
vedno lučica gori,
tamkaj za vasjo v kapeli
nikdar roža ne sahni.

Kdo priliva lučki olja,
da ves čil je vedno žar;
kdo zaliva v lončkih rože,
da ne sahnejo nikdar?

Srebrolasa Marta streže
svoji božji Mamici,
ona je oskrbovalka
v drobčkani kapelici.

In Marija zre veselo
svojo staro strežnico;
malo časa še in vzela
bode k sebi jo v nebo.

Tam bo srebrolasa Marta
stregla ljubljeni Gospej
in se ji zahvaljevala
srečna, radostna brez mej!

Kaj se že poslavljaš?

Kaj se že poslavljaš,
rajski angel maj,
res se že odpravljaš
v sveti raj nazaj? —

Pa če res se vračaš,
maj, že v sveti raj,
pa se spomni tamkaj
naše dece vsaj!

Pa povej Mariji,
kak molila je,
in ves mesec vneto
jo častila je!

Pa poprosi dobro
milostno Gospo,
da pod svoje varstvo
vzame dečico!

Da naj jo izroča
Jezusu vsak dan,
saj je On prijatelj
deci najbolj vdan!

Za slovo.

Naš klic te ne ustavi,
ti greš, prelepi maj, —
a v srcu vsaj ostani,
ostani v duši vsaj!

Da srca kakor deca
nedolžna, čista vsa,
postanejo nam tukaj
deležna je neba!

»Bodite čisti, sveti,
ponižni kot otrok,
da pridete kdaj k meni,«
je rekel Jezus-Bog.

Daj blagoslov nam, majnik,
ne hodi prej odtod,
daj blagoslov, kot dal ga
otročkom je Gospod!

Deklamovanke.

3. Sirota.

Pomlad k nam zopet plava,
vse se je veseli;
le meni klone glava —
za me pomladi ni.

Saj zame več ne cvéte
pomladi cvet noben;
če roka venec splete —
za grob je narejen.

Več roka ne odpira
mi vrat pod rodni krov,
nihče ne razprošira
več rok mi v blagoslov.

Roditelja ločila
na vek sta se odtod
in mene zapustila —
siroto vseh sirot.

O daj mi dobrotljivo
nebo, kar vzelo si!
Spomin na božjo njivo
pogled mi vsak budi.

Poslovenil Fr. Ločniškar.

Rumena vrtnica.

Cvetličja pravljica v enem dejanju. Po C. Crome-Schwieriag — Fr. Ks. Koblar.

O s e b e :

Rožna vila. — Rdeča vrtnica. — Bela vrtnica. — Vijolica. — Divja rožica. — Rumena vrtnica.

Scenerija: V gradu rožne vile. Pozorišče je predeljeno z zastorom, na katerem vise pripete rože nastopajočih oseb. Pred zastorom dva sedeža z blazinami, ki značita ležišče obeh vrtnic. Na levi prostor rdeče vrtnice, bolj spredaj na desni — bele.

Rdeča vrtnica: Nosi belo obleko, pošito s temnordečimi vrtnicami; na glavi venec rdečih vrtnic.

Bela vrtnica: Bledordeče oblečena, po obleki bele vrtnice, na glavi pravtak venec.

Vijolica: Belo oblečena, obleko pošito z vijolicami, na glavi venec iz vijolic.

Divja rožica: Preprosto oblečena, vsa ovita v trnje, lase ima razmršene, v laseh divji cvet. V roki nosi trnjevo vejico. — Pozneje črno oblečena — na prsih rumene vrtnice, tudi v laseh rumen cvet.

Vila: Zelenkasto obleko, pokrito z rdečimi in belimi vrtnicami in vijolicami. Na glavi venec iz belih in rdečih popkov vrtnic. Kot žezlo nosi lilijino steblo.

Vse razen divje rožice imajo nogavice iste barve kot obleko in bele čevlje — divja rožica pa črne nogavice in črne čevlje.

Ko se dvigne zastor, sedi rdeča vrtnica na svojem sedežu. Bela vrtnica, ki je medtem vstala s sedeža, iztegne roko proti rožnatemu zastoru. Vila spi v svojem hramu. Vijolica kleči ob ležišču vile in se zgane proti rdeči vrtnici, kakor bi velela mir.

Vijolica

(tiho):

Mirno, sestri! In ne kalimo naši kraljici oddiha, miru. V tihem veselju se veselimo, ker za razpore — prostora ni tu. — Trudna zasnivala sladke je sanje. Saj dolga je bila nje pot skoz deželo, preden je žalno zimsko zakletje z blagóslavljlajočo svojo roko izpremenila v rádostno cvetje, zemlji odprla lepote oko. In zdaj — ob potih, vrlih, gaju, gozdu, reke tihem kraju, vse cvete — dehti cel svet! In lica ljudem so veselo vzžarela,

njih srca vsa so jasnovesela — saj doba rož prišla je spet.

(Zagrne previdno zastor in pristopi k vrtnicama.)

Povejta mi razpora vzrok.

Bela vrtnica

(pokaže na rdečo sestri):
Prevzetno govorjenje te-le.
Saj ni prepir moja navada,
i danes ga ne slušam rada.
A ker cvetem, dehtim kot ta,
in stas moj ni nič manj krasan,
ne maram, da bi manj veljala.

Vijolica:

Ah, stari ta prepir in spor.
(Očitajoče rdeči vrtnici):
Gotovo si ti spet začela.

Rdeča vrtnica

(se ponosno dvigne):
Rekla sem le, kar sem smela:
Med rožami slovim najbolj
in vedno sem najbolj slovela.

Bela vrtnica:

Da, samo, da bi me žalila.
Kaj mar ne cvetem in dehtim kot ta,
mar nisem na svetu v veselje srca?
N e d o l ž n o s t i barvo, glej, nosim jaz! —

Rdeča vrtnica:

Škrlatna obleka je večji moj kras —

Vijolica:

Ah drage, čemu brezploden prepir?
Ni lepši nebeški sesterski mir?

Bela vrtnica:

Kaj? Ti s svojo ponižnostjo,
tí boš nama nauke delila?

Rdeča vrtnica

(odločno):

In vendar, ona med nama naj sodi!

Vijolica

(se brani):

Jaz? Kako bi si drznila to?

Rdeča vrtnica:

Da, ti s svojo preprostostjo,
ti najboljše boš razsodila!

Bela vrtnica:

Če hočeš, torej bodi!

Rdeča vrtnica

(vstane — z rastočim navdušenjem):

Škrlatna med mladim zelenjem razprem se,
od daleč smehljam se očesu nasproti,
od daleč pozdravljam ob stezi in poti;
pogledi stoteri so vprti na mé.
Škrlatno iskri se ponosa kri,
škrlat mogočneže zemlje krasi,
in solnce, ko vstaja, škrlatno žari,
škrlatno za gore se potopi.
Veseljja barva mi je podeljena;
škrlatno v kupi vino iskri se,
v tem svitu in žaru je skrb potopljena.
Človeško oko se ob meni vzraduje;
ob mojih temnordečih cvetovih
zaziblje duša v upih se novih,
saj živa krasota nad togo zmaguje!
In pesem mojo slavo opeva,
ljubezni sem najljubši dar,
in če srce v samoti sameva,
moje oko ga dvigne vsekdar.
Od srca do srca sem govorila
vedno besede ljubezni molče,
ljubezen v poroštvo me je izvolila,
ljubezen čakala na mé hrepené.
Katera roža, kateri cvet
je žaru ljubezni bolj ljub in drag?
Saj me želi, zahteva vsak,
za koga bolj peha se svet? —
Ljubljena roka me sprejme tresoče,
na prsih nemirnih še lepše razprem se;
ko v sreči neizmerni veselo ozrem se
na dvojno srečo — srce se razjoče.
In v temnočnih kitah las
moj žar premaža rubinov kras.
Lepote zmagajo občuduje
svet — a kdo najbolj zmaguje?
Gospodstvo, ponos in ljubezen z lepoto —
v meni edini je združeno vse,
vse rože nadkrilim s svojo krasoto,
pred mano vsak cvet obledi in zamrè. —
In zdajci — sodba, kakršna bodi,
prvo mesto je meni povsodi!

Vijolica

(jo občuduje):

Kako cveteš, kako žariš,
kako mogočno se blestiš —
o dobro vem,
kaj si ljudem,
in dobro vem, in dobro poznam,
sestra, tvoj oženi ponosa žareči,
ljubezni, lepote spomin krasan
si ti — zato je tvoj žar vsem povšeči.

Bela vrtnica

(vijolici):

O, saj priznam in privoščim ji kras,
a mojih čistilcev gotovo ni manj.

Vijolica:

Tvoj lesk je blažji in tišji tvoj glas
vabljenja, da ljubi, želi te vsak,
a govori se ti!

Bela vrtnica:

Gotovo,

sestra! Ponos, slavohlepleje je tvoje,
a mir in krotkost bogastvo je moje,
pohlevnost edina moja je moč.
In vendar ljudem nisem manj kot ti,
nič manj zaželjena človeškim očem,
in ljubljena nič manj — dobro to vem —
saj rosa najdražja me često živi.
Ta rosa so tihe človeške solze,
boje se škrlata, a vroče teko
na moje belocveteče telo,
ko srca samotna nad svet hrepene. —
Pač res, cvetica ljubezni si vroče,
ko srce razgreto vzkipuje krvi;
tvoj cvet je podoba razvnete nravi,
a koliko pa se po žaru jih — joče!
Ali, kaj oni, ki mene izvoli?
Ko pot življenja v tuji svet
ga pelje — moj podari cvet
kot blag spomin hlepeče bóli. —
In ko smrt z nemilo roko
odtrga kruto srce od srca,
ko odmre vsa krasota sveta —
krog križa me roka ovije.
Tiha odpoved in hrepenenje
po višjem, upanje v večno življenje
iz mojega cveta lahko dehti. —
Mene izvoli, kdor svet zapusti.
Brez ognja in žara edina imam,
kar onkraj groba človeku še dam:
tolažbe in upa sladki dar.
Naj stavi te svet na veselja oltar,
a jaz na krsti še spremljam ljudi,
ki življenja ljubezen krije —
še zadnje trenutke moj lesk obsije. —
In zdaj razsodba naj govori!
Ne kratim veselja ti žarkega,
a ljubljena nisem nič manj kot ti.

Rdeča vrtnica

(vijolici):

Zdaj čula si zaговор obeh,
razsodi, katera prvenstvo ima.

Vijolica

(ognjevitito):

Enaki sta, sestri, v bogastvih vseh.

(Rdeči):

Ti si veselje in radost očem,
podoba veselja, ljubezni plameteče;

(beli):

diha nebeškega dete si ti,
tolažiš, ko srce potrto trepeče,
dviguješ in kažeš na boljše dni.

(Prime obe za roki):

Sestrici, složno živita odslej,
veselje, tolažbo delita povsod,
življenja dobrote trosita brez mej.

(Rdeči):

Razveseljuj človeški rod
(beli):

in ti, ko srce krvavi,
tolaži ga, da ozdravi.

(Zastor se razdeli, vila se dvigne in pristopi
k rožam.)

Rožna vila

(vse jo spoštljivo pozdravijo; ona objame
vijolico):

Ljubo dete — iz srca pravkar
si govorilo. Hvaležna sem ti.
Čujta me torej! Prepričani vsikdar
od danes med vama naj se pomiri.
Enako sta dragi človeštvu obe,
cvetovi obeh enako dehte.
Ljubezni naj družijo vaju vezi,
in složno živita — kar vsaka želi. —

(Vijolici):

A, če vrednost svojo braniš
sta ti dve, čemu ti molčiš?
Kar sta sestri tvoji storili —
enako vredna ti ne storiš?

Vijolica:

Ti šališ z menoj se, vladarica,
Kako bi se spozabila tako?

Rdeča vrtnica:

Da, res! Neplemenita cvetica!

Rožna vila

(ljubko vijolici):

Da si skromna, kako je lepo!
A vendar, naj jaz zate govorim!
Zares, mogočen ni tvoj cvet;
da vabil bi k sebi razvajeni svet,
ti cvetka si skromnih samotnih tišin.
Očesu človeškemu modro se skriváš,
sanje skromne sama snivaš,
zato si čistosti modre spomin,
ki tiho, pobožno in skromno živi.
Tvoje krasote ceniti ne zna,
kdor ne vé, kaj je nedolžnost srca,
kaj tiha krasota je jasnih oči.

Vijolica:

Vladarica moja, o stoj,
sicer obličje modro takoj
zardi sramu — o saj ne vem,
čemu ta hvala! V zatišju se vzpnem,
vesela sem luči, zelene livade,
sinjina neba mi napaja oko,
boječa trepečem, ko žarek prikrade
se solnčni, da se mi lica nazro.

Rožna vila:

Podoba ti ljuba mladosti si zlate,
vsa vneta za pravo, čisto veselje.
Zato srca dekliska skrbijo zate —
najdražji, najlepši njih si kras.

Divja rožica

(za pozoriščem; razgrajaje):

Pustite me noter! K vili hočem,
od nje pravice zahtevam takoj!

Rožna vila:

Kak šum in kak nepokoje!
Zares, razgrajalko videti hočem!

Vijolica:

Pusti, naj grem pogledat, kaj je.

Rožna vila

(ji namigne z lilijo):

Rdeča vrtnica:

Če sodim prav, bil trnjev je glas — —

Bela vrtnica:

Kdo razgrajalka bila bi le!

Rožna vila:

Mirujsa, čuli bota takoj.

Vijolica

(se vrne):

Vladarica, pred vrati stoji
divja rožica — in hoče,
da naznanim njen prihod.
Zasmeha te in žali hudo,
o prosim te, ne sprejmi je!

Rožna vila:

Odpri takoj ji moje duri,
nemudno pripelji jo k meni.

Vijolica:

Kakor ukažeš, vladarica.

Rožna vila

(zase):

Slutim, kaj vodi jo k meni.

Rdeča vrtnica:

Hočeš, da greva, gospa?

Bela vrtnica:

(zapovedujoče):

Ukaži, in greva!

Rožna vila

Ostanita!

Divja rožica

(plane noter in govori proti vijolici, ki jo plašno gleda):

Jaz hočem, moram jo videti!
O, saj je tu!

(Vili jezno):

Kaj, ti si kraljica,
vila vseh rož! Kakšna vladarica
naša si ti, ko zabljaš dolžnost.
Glej, kot tožnica stojim pred teboj!

Rdeča vrtnica:

Sramuj se in molči! O kaka drznost!

Divja rožica:

Ti praviš to, ko imaš pónos svoj,
ko vsaka roka le po tebi
iztega se! A kdo po meni?
Tako ne godi se roži nobeni!
O, kaj sem, vila prejasna, storila,
da tak žalno si me obdarila,
tak prazno, bodeče, tako brez krasù!
Čemu ne nosim obleke škrlata,
samo to prazno krilo sramu!

(Se ozre na obe vrtnici):

O, da bi bila, kot te bogata!
Ne, ne! Ne morem in nočem nositi
te svoje obleke! Ta cvet tak tenak,
brez vonja, krasote, — ta cvet nestasiti
sramotno prenašam iz mraka v mrak!
O sram! Sramota te zadeni,
da té také si obdarila
s krasom, a da revi meni
nisi najmanj privoščila.
Od jeze bi umrla, ko ju vidim! —

Vijolica:

O nehaj!

Rožna vila:

Molči, naj govori!

Divja rožica:

Ko v krasu živem vidim vse,
tedaj v plamenih srce mi zdrhti,
da strla bi nevrede te vezi,
in zahlepim iz trnjevitih mej,
da tudi name bi se stegle roke.
Živih barv hočem odslej,
cveteti, dehteti ponosno kot vé.
Zahtevam, da mojo bol končaš.

Rožna vila

(počasi):

Kaj te privedlo sem je, vem —
da si tožila me rožam vsem,
o vem, strupena je zavist!

Divja rožica

(prestrašeno):

Zavist?!

(Hitro):

O, ko bi bila! A voljo
mi mojo moraš spolniti!

Rožna vila

(po kratkem premoru — počasi):
Hočem!

Divja rožica:

Ah!

Rdeča vrtnica:

Mar res?

Bela vrtnica:

Tej drzni sili
boš se uklonila?

Rožna vila:

Da!

Nič več ne boš samotno stala
v grmičevju. Odvzamem ti
bolest. Po barvi zdihovala
ne boš. Kot sestri čisti
imej jo — a barvo dam ti zavisti.

Divja rožica

(prestrašeno):

Zavisti?

Rožna vila:

Rumena se v grmovju sveti,
enaka drugim oko vabeča,
popolna pa ne bode tvoja sreča —
brez vonja bodo tvoji cveti.

Divja rožica

(prevzetno):

Samo, da sem očesu všeč,
dovolj! Čemu še drugih sreč!

Rožna vila

(pokaže zastor):

Torej — brž stopi noter v hram,
rumena roža pride k vam.

(Divja rožica gre zmagujočega obraza za zastor — za njo počasi vila. Vijolica sklene zastor.)

Rdeča vrtnica:

Kako je brez truda lepoto dobila!

Bela vrtnica:

Z zunanostjo kot me bo svet vabila!

Vijolica:

Ko kletev vladarice sta zabili!
Brez vonja bo! Ošabnost ji je kriva.
Čprav očesu bo vabljliva
cvetela — življenje nje bo brez duha.

Rdeča vrtnica:

Saj vonja ne mara — da le cvete
kot me!

Bela vrtnica:

In to sedaj ima!

Vijolica:

Kdo ve?

Rdeča vrtnica:

Prehitro se je preprosila
vladarica in ji obljubila.

Bela vrtnica:

Počakajmo, kako bo cvetela!

(Zastor se odgrne, vila pride, za njo prevzeto, z dvignjeno glavo in samozavestno »rumena vrtnica«.)

Rdeča vrtnica:

Zares, lepoto je prejela!

Rožna vila:

Le stopi v sester svojih krog,
cvetočo te odpuščam spet.

Rumena vrtnica:

Hvala ti!

(Hoče iti.)

Rožna vila:

Ne, še postoj!

Pomen lepote še izvedil!

(Rumena vrtnica vprašujoč pristopi):

Ne na nedolžni, čisti gredi —
nikjer ne boš — in ta tvoj cvet
ne bo mladosti zdrave cvet
in roža ti ne boš ljubezni —
in nikdar žalujoci svet
ne bo utrgal te na grob.

(Rumena vrtnica postaja bolj in bolj potrta.)

Ne bo odbrala te vesela
krepostna žena in pripela
te, roža prazna in brez duha.
— Saj roža boš odslej na puha.
Le kjer oči se zapeljivosti
iskrile bodo, tam boš ti.

Rumena vrtnica

(potrta):

Ne, tega nisem zahotela,
in te lepote ne želela.

(Poklekne pred vilo):

Ah, stresa me in vsa bledim —
ah kaj, ah kaj sem izprosila!
Odpusti mojim željam zlim,
vladarica naša mila.
Krasote nočem zanaprej,
naj prosto ristem kakor prej.

Rožna vila

(smehljaje):

Lepe ponižne so besede,
zato svoj sklep izpremenim:
Ne iztrebim te iz cvetov srede —
divjo rožico pustim.
A roža rumena boš živela
odslej — enaka drugim boš dehtela.
In kjer le samo po željenju
bo htelo cveta, tam boš ti.
Lepoto tvojo pa zelenje
pomladno vedno obnovi.

Rumena vrtnica

(ji poljubi roko):

O dobra vladarica!

Rožna vila:

Glej, zavist

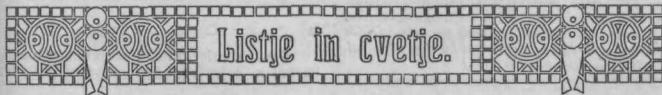
je sveta kriva bolečin.
Pred njo usahne vrelec čist
dobrot izvor in vseh vrlin,
zastruplja vse srca kali,
ki jih ljubezen zasadi.
Zato, rumena roža, pomni
obleke vzrok in nje pomen!

(Vsem):

A vé, še čujte izrek zadnji:
On, ki vesoljnosti ogromni
je dal življenje, da je dar,
on hoče v rožah vseh doseči,
da v čistosti tihotni sreči
edine služite vsikdar!

(Skupina.)

Zastor.

**Modrost v pregovorih domačih
in tujih.****Davek.**

Davke dajati pa umirati je treba povsod.
Davek in slabo vreme se nikjer ne pri-
ljubi.

Delavec.

Delavcu Bog pomagaj. (Pomagaj si sam,
in Bog ti bo pomagal.)
Delavec je plačila vreden.

Dobrega delavca ni mogoče preplačati.
— Dobri delavci niso na trgu naproda. (Jih
ni lahko dobiti.)

Dober delavec nikoli ne zamudi.

Dober delavec je vesel svojega dela.
(Dela rad in z navdušenjem.)

Dobremu delavcu služi (ustreza) vsako
orodje. — Slabemu delavcu je vsaka motika
preslaba (vsaka sekira preskrhana).

Kakršen delavec, tako delo. — Po delu
spoznaš delavca. — Delo hvali delavca.

Delavec, ki je naprej plačan, pusti roke doma.

Delavca delo izuči. (*Francozi pravijo: »Kovaje se kovač uči kovati.«*)

Delo.

Z Bogom začni vsako delo, in bo dober uspeh imelo. — Delo brez molitve je oreh brez jedra, nebes brez zvezd. — Delo je naše, blagoslov je božji. — Delo je človekovo, uspeh je božji. — Pri delu roké, pri Bogu srce! — Moli in delaj!

Kjer se dela vse nedelje, tam se sreča mimo pelje.

Kdor ne dela, naj ne je. (*Sv apostol Pavel.*)

Kdor noče delati, naj strada. — Kdor se dela boji, slabo živi. — Malo dela, malo jela. — Kogar ni bilo pri delu, naj ga tudi ne bo pri jelu. — Kdor hoče hleba, mu je delati treba.

Delo je zdravilo proti uboštvu. — Kjer delo hišo straži, tam se ne more uboštvu nastaniti. — Delo je najboljši biring, ki podi berače iz dežele (vasi).

Pridno delo je gotovo bogastvo. — Brez dela redko kdo obogati. — Delo bogati. — Delo polni kuhinjo in denarnico. — Kdor se dela boji, si nikdar hiše ne zgradi.

Delo vse premore. — Delo premaga vse težave. — Za delo je vse naprodaj. — Z delom se nebesa kupijo.

Delo dela iz kamenja kruh. (*Večkrat je to skoraj dobesedno res: mnogo kamenitih in peščenih krajev se je z velikim trudom izpremenilo v rodovitna polja. Pa tudi v splošnem pomenu: z napornim delom se služi kruh.*)

Delo človeka živi, lenoba ga mori. — Delo je dobra domača lekarna. — Delo rado sadi rožice po licih. — Delo je zdravilo za dušo in telo. — Daleč od dela, blizu satana. Kolikor dela, toliko sreče. — Delo vselej kaj pridobi.

Delo ima grenke korenine, pa sladek sad. Delo in trud krajša dneve. (*Priden delavec skoraj ne ve, kdaj mu dan mine.*)

Storjeno delo je prijetno. — Storjenega dela se človek rad spominja.

Po storjenem delu je prijeten počitek. — Trdo delo, lahko (sladko) spanje. — Kdor je delo končal, temu ni treba peti uspavanke.

Delo sodijo ljudje, Bog pa srce. (*Kdor dela iz dobrega namena, mu bo Bog poplačal, če se tudi delo ni posrečilo.*)

Nove knjige in listi.

Nemščina brez učitelja. I. del: Nemška slovnica za samouke; II. del: Slovensko-nemški razgovori v vsakdanjem življenju.

Sestavil Pavel Novak. V Ljubljani, 1913. Cena vsakemu delu posebej broš. K 1'20; oba dela skupaj vezana v eno knjigo staneta K 2'80.

Slovarček nemškega in slovenskega jezika. Sestavil dr. J. Slebinger. V Ljubljani 1913. Cena K 1'20, v platnu K 1'80.

Vse te tri knjižice, v založbi Katoliške Bukvarne, so bile zelo priporočane po raznih časnikih, in kalikor nam je znano, se pridno naročujejo. Namenjene so v prvi vrsti samoukom. Pristaviti pa moramo, da bodo jako koristile tudi onim, ki imajo redni šolski pouk iz nemščine. Ako namreč poleg solskega pouka predelajo obe knjižici, bodo veliko pridobili. Zakaj pri jezikovnem pouku je pač poglavitna reč praktična vaja in pridobitev primernih izrazov.

Posebno bo mladini dobro došel »Slovarček«. Veliki besednjaki so predragi za male učence, pa tudi preokorni za ono omejeno uporabo, ki pride v poštev pri začetnikih.

Naloga.

(Priobčlil Vekomir.)

Odberite devet živalskih imen, ki imajo po pet črk ter ta-le pomen:

●	○	○	○	○	1. družabna ptica.
○	●	○	○	○	2. mrčes.
○	○	●	○	○	3. riba.
○	○	○	●	○	4. ptica plovka.
○	○	○	○	●	5. štirinogata žival.
○	○	○	●	○	6. ptica pevka.
○	○	●	○	○	7. koristna ujeda afrikanska.
○	●	○	○	○	8. štirinogata žival.
●	○	○	○	○	9. hrošč.

Črke, ki pridejo tja, kjer so temne točke, imenujejo največjega pokončevalca gosenic.

Šaljivo vprašanje.

Juha, meso in prikuha — kako se piše to z dvema črkama?

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5'20 K, za pol leta 2'60 K. — Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.